

Brüssel, 18. aprill 2024
(OR. en)

8580/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2016/0223(COD)

CODEC 1013
ASILE 49
PE 80

KIRJALIK TEAVE

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule ning millega muudetakse nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta – Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus (Brüssel, 10.–11. aprill 2024)

I. SISSEJUHATUS

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 294 ja kaasotsustamismenetluse praktilist korda käsitlevale ühisele deklaratsioonile¹ toimus nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel rida mitteametlikke kontakte eesmärgiga jõuda eespool nimetatud eelnõu suhtes kokkuleppele esimesel lugemisel.

Sellega seoses esitas kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni (LIBE) esimees Juan Fernando LÓPEZ AGUILAR (S&D, ES) nimetatud komisjoni nimel ühe kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 178) eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks, mille kohta Tanja FAJON (S&D, SI) oli koostanud raporti projekti. Kõnealuse muudatusettepaneku suhtes jõuti kokkuleppele eespool nimetatud mitteametlike kontaktide käigus. Lisaks sellele esitas ID fraktsioon 11 muudatusettepanekut (muudatusettepanekud nr 179–190).

¹ ELT C 145, 30.6.2007, lk 5.

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 10. aprillil 2024 toimunud hääletusel eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks esitatud kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 178) vastu. Muid muudatusettepanekuid vastu ei võetud. Selliselt muudetud komisjoni ettepanek kujutab endast parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisas toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis².

Parlamendi seisukoht vastab institutsioonide vahel eelnevalt kokkulepitule. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik parlamendi seisukoht heaks kiita.

Õigusakt võetakse seejärel vastu parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

² Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud muudatusettepanekutega komisjoni ettepanekusse tehtud muudatused. Komisjoni teksti lisatud tekst on esile tõstetud *paksus kaldkirjas*. Sümbol „■“ tähistab välja jäetud teksti.

P9_TA(2024)0185

Nõuded, millele kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks

Euroopa Parlamendi 10. aprilli 2024. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule ning millega muudetakse nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (COM(2016)0466 – C8-0324/2016 – 2016/0223(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2016)0466),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2, artikli 78 lõike 2 punkte a ja b ning artikli 79 lõike 2 punkti a, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C8-0324/2016),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 14. detsembri 2016. aasta arvamust¹,
- võttes arvesse Regioonide Komitee 8. veebruari 2017. aasta arvamust²,
- võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 74 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 8. veebruari 2024. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,
- võttes arvesse kodukorra artiklit 59,
- võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni arvamust,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A8-0245/2017),

¹ ELT C 75, 10.3.2017, lk 97.

² ELT C 207, 30.6.2017, lk 67.

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;
2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 10. aprillil 2024. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/..., mis käsitleb nõudeid, millele kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 78 lõike 2 punkte a ja b ning artikli 79 lõike 2 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt³

¹ ELT C 75, 10.3.2017, lk 97.

² ELT C 207, 30.6.2017, lk 67.

³ Euroopa Parlamendi 10. aprilli 2024. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/95/EL⁴ on tehtud mitu sisulist muudatust. Selleks et tagada varjupaigaotsuste ja rahvusvahelise kaitse sisu ühtlustamine ja suurem lähenemine, et vähendada liidus teisese rände stiimuleid, **julgustada rahvusvahelise kaitse saajaid jääma neile kaitse andnud liikmesriiki** ja tagada rahvusvahelise kaitse saajate võrdne kohtlemine, tuleks kõnealune direktiiv kehtetuks tunnistada ja asendada määrusega.
- (2) Ühine varjupaigapoliitika, sealhulgas Euroopa ühine varjupaigasüsteem, mis põhineb pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga (edaspidi „Genfi konventsioon“), täielikul ja kaasaval kohaldamisel, on osa liidu eesmärgist luua järk-järgult vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, mis on avatud isikutele, kes neist sõltumatute asjaolude tõttu taotlevad põhjendatult kaitset liidus. See poliitika peaks juhinduma solidaarsuse ja vastutuse, sealhulgas selle rahalise mõju õiglase jagamise põhimõttest liikmesriikide vahel. **Genfi konventsioon on pagulaste kaitse rahvusvahelise õiguskorra alus.**

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT L 337, 20.12.2011, lk 9).

- (3) Euroopa ühise varjupaigasüsteemi aluseks on varjupaigamenetlusi, liidu tasandil toimuvat tunnustamist ja pakutavat kaitset ning vastuvõtutingimusi käsitlevad ühised nõuded ning süsteem, mille abil määrata kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik. Hoolimata senistest edusammudest, mis on tehtud Euroopa ühise varjupaigasüsteemi järkjärgulisel arendamisel, esineb kasutatavates menetlustes, varjupaigataotluste rahuldamise määrades, antava kaitse liigis, materiaalsete vastuvõtutingimuste tasemes ning rahvusvahelise kaitse taotlejatele ja saajatele võimaldavates hüvedes liikmesriigiti endiselt märkimisväärsed erinevusi. Need erinevused **võivad põhjustada teisest rännet** ja töötavad vastu eesmärgile tagada kõikide taotlejate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kus nad liidus kaitset taotleavad.
- (4) Komisjon kirjeldas oma 6. aprilli 2016. aasta teatises „Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimine ja seaduslike võimaluste parandamine Euroopasse jõudmiseks“, milliseid võimalusi ta näeb Euroopa ühise varjupaigasüsteemi parandamiseks, nimelt jätkusuutliku ja õiglase süsteemi väljatöötamist rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks, Eurodac-süsteemi tugevdamist, liidu varjupaigasüsteemis suurema lähenemise saavutamist, liidusisese teisese rände ärahoidmist ning Euroopa **Varjupaigaküsimuste Tugiameti muutmist** ametiks. Teatis on kooskõlas Euroopa Ülemkogu 18. ja 19. veebruari 2016. aasta üleskutsetega liikuda edasi liidu olemasoleva raamistiku reformimisega, et tagada inimlik ja tõhus varjupaigapoliitika. ■

- (5) ***Kuna Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 78 lõikes 2 nõutakse ühetaolist varjupaigaseisundit ja*** hästi toimivat Euroopa ühist varjupaigasüsteemi, on vaja riiklike varjupaigasüsteemide lähendamisel oluliselt edasi liikuda, pöörates erilist tähelepanu liikmesriikide erinevustele varjupaigataotluste rahuldamise määraades ja antava kaitseseisundi liikides. ***Lisaks*** tuleks täpsustada ja ühtlustada rahvusvahelise kaitse saajatele antavaid õigusi.
- (6) Seetõttu on vaja määrust, millega tagada kogu liidus kooskõlastatum ühtlustamise tase ning enam õiguskindlust ja läbipaistvust.
- (7) Käesoleva määruse põhieesmärk on tagada ühelt poolt, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja teiselt poolt, et ***rahvusvahelise kaitse saajatel*** on kõigis liikmesriikides ühised õigused.

- (8) Pagulasseisundi ja täiendava kaitse seisundi tunnustamist ja sisu käsitlevate normide suurema ühtlustamise abil peaks lisaks olema võimalik piirata rahvusvahelise kaitse taotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate teisest rännet liikmesriikide vahel ■ .
- (9) Rahvusvaheline kaitse tuleks anda ***kolmanda riigi kodanikele ja kodakondsuseta isikutele, kes kuuluvad käesoleva määruse kohaldamisalasse ja kvalifitseeruvad rahvusvahelisele kaitsele. Rahvusvahelist kaitset ei tuleks anda nendele kolmanda riigi kodanikele ja kodakondsuseta isikutele, kes ei kuulu käesoleva määruse kohaldamisalasse.*** Kui ***riiklikke humanitaarseid*** seisundeid antakse, siis ■ ei ***tohiks*** see põhjustada segiajamise ohtu rahvusvahelise kaitsega.
- (10) ■ Käesolevas määruses rahvusvahelise kaitse sisu kohta esitatud sätteid, sealhulgas teisese rände ärahoidmise reegleid, ***tuleks kohaldada nende isikute suhtes, kellele on antud rahvusvaheline kaitse pärast ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise menetluse positiivset lõpetamist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/...⁵⁺.***

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/..., millega luuakse liidu ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raamistik ning muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, ..., ELI: ...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 18/24 (2016/0225(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri, ELT avaldamisviide ja ELI viide.

- (11) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „põhiõiguste harta“) **ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis** (edaspidi „Euroopa inimõiguste konventsioon“) tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige soovitakse käesoleva määrusega tagada varjupaigataotlejate ja nendega kaasas olevate pereliikmete inimväärikuse ja varjupaigaõiguse täielik austamine ning edendada inimväärikust, era- ja perekonnaelu austamist, väljendus- ja teabevabadust, õigust haridusele, kutsevabadust ja õigust teha tööd, ettevõtlusvabadust, varjupaigaõigust, **kaitset tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral, võrdsust seaduse ees**, diskrimineerimiskeeldu, lapse õigusi ning sotsiaalkindlustuse, sotsiaalse ja tervishoiuga seotud õigusi käsitlevate põhiõiguste harta sätete kohaldamist. Seepärast tuleks neid sätteid vastavalt rakendada.
- (12) Käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohtlemisel on liikmesriigid seotud kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelise õiguse aktidest, millega nad on ühinenud, sealhulgas eeskätt nendest, millega keelustatakse diskrimineerimine.

- (13) Kasutada tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1147⁶ loodud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahendeid, et piisavalt toetada liikmesriikide jõupingutusi käesolevas määruses kehtestatud nõuete rakendamisel, ennekõike neis liikmesriikides, mille varjupaigasüsteem on eelkõige riigi geograafilise asendi või demograafilise olukorra tõttu sattunud erilise ja ebaproportsionaalse surve alla. ***Kuigi tuleks järgida topeltrahastamise keelu üldpõhimõtet, peaksid liikmesriigid kõigil valitsemistasanditel täielikult ära kasutama selliste fondide pakutavaid võimalusi, mis ei ole otseselt seotud varjupaiga- ja rändepoliitikaga, kuid mida saaks kasutada selle valdkonna meetmete rahastamiseks.***

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1).

- (14) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2303⁷ asutatud*** Euroopa Liidu Varjupaigaamet (edaspidi „varjupaigaamet“) peaks käesoleva määruse kohaldamisel pakkuma asjakohast tuge, eelkõige seeläbi, et annab ***asjaomase liikmesriigi taotluse või nõusoleku korral*** liikmesriikide asutustele abiks eksperte, et vastu võtta, registreerida ja kontrollida rahvusvahelise kaitse taotlusi, ning pakub ajakohastatud teavet kolmandate riikide kohta, sealhulgas päritoluriigi teavet, samuti muid asjakohaseid suuniseid ja töövahendeid. Käesoleva määruse kohaldamisel peaksid liikmesriikide asutused arvestama **■** varjupaigaameti **■** koostatud tegevusstandardeid, ***näitajaid***, suuniseid ja parimaid tavasid. Rahvusvahelise kaitse taotluste hindamisel ***ja ilma et see piiraks sellise hindamise juhtumipõhist olemust***, peaksid liikmesriikide asutused **■** arvestama teabe, aruannete, päritoluriikide olukorra ühise analüüsi ja ***juhendavate märkustega***, **■** mille varjupaigaamet ja kolmandate riikide teabega tegelevad Euroopa võrgustikud on koostanud liidu tasandil kooskõlas määrusega ***(EL) 2021/2303***.

⁷ ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2303, mis käsitleb Euroopa Liidu Varjupaigaametit ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 439/2010 (ELT L 468, 30.12.2021, lk 1).***

- (15) Käesolevat määrust kohaldades tuleb eelkõige silmas pidada lapse parimaid huve kooskõlas ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooniga. Lapse parimate huvide hindamisel peaksid liikmesriikide asutused eelkõige nõuetekohaselt arvestama perekonna ühtsuse, samuti alaealise heaolu ja sotsiaalse arengu, **keeleoskuse**, ohutuse ja turvalisusega ning alaealise arvamusega, võttes nõuetekohaselt arvesse tema vanust ja küpsust.
- (16) *Et kaitsta lapse parimaid huve ja alaealise üldist heaolu ning edendada saatjata alaealiste abistamise ja esindamise järjepidevust, peaksid liikmesriigid nii palju kui võimalik püüdma tagada, et saatjata alaealise eest jääb vastutavaks sama füüsiline isik, sealhulgas varjupaigamenetluse ajal ja pärast rahvusvahelise kaitse andmist.*
- (17) *Täisealine laps tuleks individuaalse hindamise alusel lugeda ülalpeetavaks ainult juhul, kui laps ei ole raske püsiva haiguse või raske puudega seotud füüsilise või vaimse seisundi tõttu võimeline end elatama.*

- (18) *Käesoleva määruse perekonna ühtsuse sätteid ei piira liikmesriikide poolt tunnustatud väärtusi ja põhimõtteid. Polügaamse abielu korral peab iga liikmesriik ise otsustama, kas ta soovib kohaldada perekonna ühtsuse sätteid polügaamsete leibkondade suhtes, sealhulgas veel ühe abikaasa ja rahvusvahelise kaitse saaja alaealiste laste suhtes.*
- (19) *Perekonna ühtsust käsitlevate sätete kohaldamine peaks alati põhinema tõelistel peresuhetel ega tohiks hõlmata sundabielusid ning abielusid ja partnerlusi, mille ainus eesmärk on võimaldada asjaomasel isikul liikmesriiki siseneda või seal elada. Et mitte diskrimineerida pereliikmeid selle alusel, kus perekond loodi, peaksid perekonna mõiste alla kuuluma ka need perekonnad, mis loodi väljaspool päritoluriiki, kuid enne pereliikmete saabumist liidu territooriumile.*

- (20) *Kui liikmesriik otsustab perekonna ühtsuse eesmärgil, et abielus oleva alaealise parimad huvid on seotud tema vanematega, ei tohiks alaealise abikaasa sellest abielust lähtudes käesoleva määruse alusel elamise õigust saada.*
- (21) Käesolev määrus ei piira Euroopa Liidu lepingule (ELi leping) ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 24 (Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta) kohaldamist.
- (22) Pagulasseisundi tunnustamine on deklaratiivne akt.
- (23) ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga (UNHCR) konsulteerimine võib liikmesriikide ametiasutustele anda väärtuslikke suuniseid selle kindlakstegemiseks, kas taotleja on pagulane Genfi konventsiooni artikli 1 tähenduses.

- (24) *Kui uuritakse seda, kas taotleja tagakiusamishirm on põhjendatud või kas teda ähvardab reaalne oht kannatada tõsist kahju ning kas stabiilsed ja registreeritud valitsusvälised organisatsioonid või rahvusvahelised organisatsioonid kontrollivad riiki või olulist osa selle territooriumist ning pakuvad kaitset, ja kui hinnatakse seda, kas kaitse tagakiusamise või tõsise kahju kannatamise ohu eest on taotlejale kättesaadav päritoluriigi muus osas, kus ei ole tema kodu (riigisisese kaitse alternatiiv), peaks menetlev ametiasutus võtma muu hulgas arvesse UNHCRi esitatud asjakohast üldist teavet ja soovitusi.*
- (25) Tuleks sätestada pagulasseisundi määratlemise ja sisu nõuded, millest liikmesriikide pädevad asutused juhinduksid Genfi konventsiooni kohaldamisel.

- (26) On vaja kehtestada ühised kriteeriumid varjupaigataotlejate tunnustamiseks pagulastena Genfi konventsiooni artikli 1 tähenduses.
- (27) *Kui taotleja väidete ühe või mitme teatava asjaolu toetuseks ei ole esitatud dokumentaalseid või muid tõendeid, tuleks teha otsus taotleja kasuks, tingimusel et taotleja on teinud tõsiseid jõupingutusi rahvusvahelise kaitse vajaduse põhjendamiseks, kõik taotleja käsutuses olevad asjaomased andmed on esitatud ning muude asjakohaste andmete puudumise kohta on esitatud rahuldav selgitus, leitakse, et taotleja väited on arusaadavad ja usutavad, ning üldine usaldusväärsus on kindlaks tehtud, võttes arvesse hetke, mil taotleja rahvusvahelist kaitset taotles, ja asjakohasel juhul põhjuseid, miks ta seda varem ei taotlenud.*
- (28) *Menetlev ametiasutus ei tohiks järeldada, et taotluse esitaja ei ole usaldusväärne, pelgalt seetõttu, et taotleja ei nimetanud oma seksuaalset sättumust kohe esimesel korral, kui talle anti võimalus selgitada põhjuseid, miks teda taga kiusatakse, välja arvatud juhul, kui on ilmne, et taotleja kavatseb lihtsalt oma tagasisaatmisega seotud otsuse täitmist edasi lükata või takistada.*

- (29) *Taotleja veendumusi, uskumusi või sättumusi, millest on põhjustatud tegevused, millel võiks põhineda põhjendatud tagakiusamishirm või reaalne oht kannatada tõsist kahju, tuleks arvesse võtta isegi juhul, kui need olid päritoluriigis täielikult või osaliselt varjatud.*
- (30) *Kui taotleja ei ole menetluse ajal temast sõltumatutel põhjustel kättesaadav, kohaldatakse määruse (EL) 2024/...⁸⁺, määruse EL 2024/...⁹⁺⁺ ja direktiivi EL 2024/...¹⁰⁺⁺⁺ asjakohaseid sätteid ja kaitsemeetmeid.*
- (31) Eelkõige on vaja kehtestada ühised määratlused järgmistele mõistetele: kohapeal (*sur place*) ilmnev kaitsevajadus, kahju ja kaitse allikad, riigisisene kaitse ning tagakiusamine, sealhulgas tagakiusamise põhjused.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2024/... mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, ..., ELI:...).
⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri, ELT avaldamisviide ja ELI viide.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2024/..., millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, ..., ELI: ...).
⁺⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri, ELT avaldamisviide ja ELI viide.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/..., milles sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT L, ..., ELI: ...).
⁺⁺⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 69/23 (2016/0222(COD)) sisalduva direktiivi number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse direktiivi kuupäev, number, pealkiri, ELT avaldamisviide ja ELI viide.

- (32) Kaitset ■ võivad pakkuda kas riik või *stabiilsed ja registreeritud valitsusvälised organisatsioonid* või rahvusvahelised organisatsioonid, *kelle kontrolli all riik või märkimisväärne osa riigi territooriumist on* ja kes vastavad käesolevas määruses sätestatud tingimustele, *juhul kui nad suudavad kaitset pakkuda ja on valmis seda tegema*. Selline kaitse peaks olema tulemuslik ja püsiva iseloomuga.
- (33) *Kui tagakiusaja või tõsise kahju põhjustaja ei ole riik ega riigi esindaja, peaks menetlev ametiasutus kontrollima rahvusvahelise kaitse taotlusele hinnangu andmise osana seda, kas riigisisese kaitse alternatiiv on olemas, kui on juba kindlaks tehtud, et käesolevas määruses sätestatud kvalifitseerumiskriteeriumid oleksid taotlejale kohaldatavad.*
- Riigisisese kaitse alternatiiv tagakiusamise või tõsise kahju põhjustamise eest peaks olema taotlejale tegelikult kättesaadav päritoluriigi osas, kuhu ta võib turvaliselt ja seaduslikult reisida, kuhu tal lubatakse jääda ja mille puhul on mõistlik eeldada, et ta sinna elama asub.
- Riigisisese kaitse alternatiivi kättesaadavuse tõendamiskoormis peaks lasuma menetleval ametiasutusel. *Kui menetlev ametiasutus tõendab, et olemas on riigisisese kaitse alternatiiv, peaks taotlejal olema õigus esitada tema käsutuses olevaid tõendeid ja andmeid.*

- (34) *Kui kaalutakse, kas taotlejalt saab mõistlikult eeldada elama asumist päritoluriigi teise osasse, peaks menetlev ametiasutus võtma arvesse ka seda, kas taotlejal on päritoluriigi kohalike olude raames võimalik täita oma põhivajadusi toidu, hügieeni ja peavarju kättesaadavuse osas.*
- (35) Kui tagakiusaja või tõsise kahju põhjustaja on riik või riigi esindaja, tuleks eeldada, et taotlejal ei ole võimalik saada tõhusat kaitset, **ja menetleval ametiasutusel ei ole vaja kontrollida, kas riigisisese kaitse alternatiiv on olemas. Menetlev ametiasutus peaks saama kontrollida riigisisese kaitse alternatiivi olemasolu üksnes juhul, kui on selgelt kindlaks tehtud, et tagakiusamise või tõsise kahju oht tuleneb asutusest, mille võim piirdub selgelt konkreetse geograafilise piirkonnaga, või kui riigil endal on kontroll ainult asjaomase riigi teatavate osade üle.**

- (36) *Kohapealse (sur place) taotluse hindamisel võib asjaolu, et tagakiusamise või tõsise kahju oht põhineb asjaoludel, mis ei kujuta endast selliste veendumuste või sättumuste väljendust või edasikestmist, mis olid taotlejale omased juba päritoluriigis, olla tõendiks selle kohta, et taotleja ainus või peamine eesmärk oli luua vajalikud tingimused rahvusvahelise kaitse taotlemiseks.*
- (37) *Olenevalt asjaoludest võib soopõhine või lastele suunatud tagakiusamine hõlmata muu hulgas alaealiste värbamist, suguelundite moonutamist, sundabielu, lastega kaubitsemist, lapstööjõu kasutamist ning inimkaubandust seksuaalse ärakasutamise eesmärgil.*
- (38) *Tagakiusamine võib toimuda ebaproportsionaalse või diskrimineeriva süüdistuse esitamise või karistamise kujul. Selline ebaproportsionaalne või diskrimineeriv süüdistuse esitamine või karistamine võib toimuda muu hulgas olukordades, kus taotleja keeldub sõjaväeteenistusest kõlbelistel, usulistel või poliitilistel põhjustel või teatavasse rahvusrühma kuulumise või teatava kodakondsuse tõttu.*

- (39) Üks tingimustest, et kvalifitseeruda Genfi konventsiooni artikli 1 punkti A kohasele pagulasseisundile, on põhjusliku seose olemasolu tagakiusamise põhjuste, nimelt rassi, usu ***või uskumuste***, rahvuse, poliitiliste vaadete või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise, ning tagakiusamise või selle eest kaitse puudumise vahel.
- (40) Sama vajalik on kehtestada mõiste „teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumine“ kui tagakiusamise põhjuse ühine määratlus. Teatava sotsiaalse rühma määratlemisel tuleks piisavalt tähelepanu pöörata taotleja ***seksuaalse sättumuse või*** sooga seotud küsimustele, sealhulgas soolisele identiteedile ja ***sooväljendusele***, mis võivad olla seotud teatavate õigustraditsioonide ja tavadega, mille tagajärjeks on näiteks suguelundite moonutamine, sunniviisiline steriliseerimine või abort, kuivõrd need on seotud taotleja põhjendatud tagakiusamishirmuga. ***Sõltuvalt asjaoludest võib konkreetse sotsiaalse rühma määratlemise tunnuseks olla puue.***

- (41) *Päritoluriigis esinevad asjaolud, sealhulgas näiteks selliste karistusnormide olemasolu, mis on suunatud otseselt lesbidele, geidele, biseksuaalidele, trans- ja intersoolistele inimestele, ja nende kohaldamine, võivad tähendada, et neid vaadeldakse kui isikuid, kes moodustavad konkreetse sotsiaalse rühma.*
- (42) Liikmesriikide pädevad asutused peaksid ■ rahvusvahelise kaitse taotluse hindamisel kasutama taotleja usaldusväärsuse hindamise meetodeid viisil, mis ei riku põhiõiguste harta *ning Euroopa inimõiguste konventsiooniga* taotlejale tagatud õigusi, eelkõige õigust inimväärikusele ning era- ja perekonnaelu austamisele. Eelkõige *seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi* puhul ei tohiks taotlejale korraldada tema seksuaalkäitumise kohta üksikasjalikke küsitlusi ega teste.

- (43) ÜRO eesmärgid ja põhimõtted on sätestatud ÜRO põhikirja preambulis ning artiklites 1 ja 2 ning sisalduvad ÜRO resolutsioonides terrorismivastaste meetmete kohta. Nendes resolutsioonides deklareeritakse muu hulgas, et „terroristlikud aktid, meetodid ja tavad on vastuolus ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega“ ning et „terroristlike aktide teadlik rahastamine, kavandamine ja õhutamine on samuti vastuolus ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega“.
- (44) *Selleks et kohaldada käesoleva määruse rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumist käsitlevaid sätteid, kui on põhjendatud alus arvata, et taotleja on toime pannud teo või teod, mis on vastuolus ÜRO põhikirja artiklites 1 ja 2 sätestatud eesmärkide ja põhimõtetega, ei ole vaja eelnevalt kindlaks teha seda, et taotleja on mõnes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/541¹¹ artikli 3 lõikes 1 osutatud terroriakti toimepanemises süüdi mõistetud.*

¹¹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.3.2017, lk 6).*

- (45) *Selleks et kohaldada taotleja suhtes käesoleva määruse rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumist käsitlevaid sätteid selliste tegude toimepanemise tõttu, mis kujutavad endast terrorirühmituse tegevuses osalemist, ei välista asjaolu, et ei ole tõendatud, et taotleja on toime pannud, üritanud toime panna või ähvardanud toime panna terroriakti, nagu see on määratletud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides, võimalust, et liikmesriigi asutused loevad taotleja käitumise ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevaks.*
- (46) *Selliste asjaolude individuaalsel hindamisel, mis võivad anda tõsist põhjust arvata, et taotleja on toime pannud ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevaid tegusid, on sellistele tegudele kihutanud või neis muul viisil osalenud, on eriline tähtsus asjaolul, et taotleja on liikmesriigi kohtu poolt terrorirühmituse tegevuses osalemise eest süüdi mõistetud, samuti sellel, kui kohus on leidnud, et taotleja kuulub sellise rühmituse juhtide hulka, ja seejuures ei peaks olema vaja tõendada, et taotleja kihutas terroriakti toime panema või osales selles muul viisil.*

- (47) Poliitilise kuriteo toimepanemine ei ole põhimõtteliselt sobiv alus pagulasseisundi andmisest keeldumiseks. Kuid ■ eriti julmade tegude korral tuleks juhul, kui kõnealune tegu on väidetavat poliitilist eesmärki arvestades ebaproportsionaalne, ja terroriaktide puhul, mida iseloomustab ■ vägivald, isegi kui need pandi toime väidetaval poliitilisel eesmärgil, käsitada neid *raskete* mittepoliitiliste kuritegudena ja seega võib nendele tuginedes keelduda pagulasseisundi andmisest.
- (48) Samuti tuleks sätestada täiendava kaitse seisundi määratluse ja sisu nõuded. Täiendav kaitse peaks Genfi konventsioonis sätestatud pagulaste kaitsele lisanduma ja seda täiendama. *Kuigi kaitse andmise alus on pagulasseisundi ja täiendava kaitse seisundi puhul erinev, võib jätkuva kaitsevajaduse kestus olla sarnane. Pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundiga pakutava kaitse sisu võib erineda üksnes juhul, kui see on käesolevas määruses selgelt sätestatud. Käesoleva määrusega lubatakse liikmesriikidel siiski anda mõlemale seisundile samad õigused ja hüved.*

- (49) Tuleb kehtestada ühised kriteeriumid, mille alusel rahvusvahelise kaitse taotlejaid tunnustatakse täiendava kaitse *saajatena*. Need kriteeriumid tuleks koostada inimõigusi käsitlevatest õigusaktidest tulenevate rahvusvaheliste kohustuste ja liikmesriikide tavade põhjal.
- (50) Hindamisel, kas tegemist on tõsise kahjuga, mis võib olla piisav alus *isikule* täiendava kaitse andmiseks, peaks juhuslik vägivald ■ hõlmama ka vägivalda, mis võib tabada inimesi olenemata nende isiklikest asjaoludest.
- (51) ■ Tõsise kahju hindamisel tuleks lugeda kolmanda riigi relvajõudude kokkupõrkes ühe või mitme relvastatud rühmitusega või kahe või enama relvastatud rühmituse omavahelises kokkupõrkes seisnev olukord riigisiseseks relvakonfliktiks. Ei ole nõutav, et see konflikt liigituks rahvusvahelise humanitaarõiguse kohaselt selliseks relvakonfliktiks, mis ei ole rahvusvaheline, samuti ei ole asjaomasel territooriumil valitseva vägivalla taseme kindlakstegemisel vaja eraldi hinnata relvastatud kokkupõrgete intensiivsust, osalevate relvajõudude organiseerituse taset ega konflikti kestust.

- (52) ■ Menetlevad ametiasutused ei tohiks **tsiviilisiku** elu või isikupuutumatuses suhtes tõsise ja individuaalse ohu esinemise tõendamiseks nõuda taotlejalt tõendite esitamist selle kohta, et tema isiklike asjaoludega **seotud** tegurid ähvardavad konkreetselt just teda. Taotluse põhjendamiseks nõutav juhusliku vägivalda tase on siiski madalam juhul, kui taotleja suudab näidata, et ta on oma isiklike asjaoludega **seotud** tegurite **tõttu** eriliselt mõjutatud. Lisaks peaks **menetlev ametiasutus** erandkorras lugema suure ja individuaalse ohu esinemise tõendatuks ■ , kui relvakonflikti iseloomustava juhusliku vägivalda tase on saavutanud sellise taseme, et on põhjendatud alus arvata, et tsiviilisikul oleks päritoluriiki või päritoluriigi asjaomasesse piirkonda tagasipöördumise korral pelgalt **seal** viibimise tõttu reaalne oht kannatada tõsist kahju.

- (53) *Olenevalt asjaoludest, sealhulgas viibimise kestusest ja eesmärgist, võib reis päritoluriiki olla tõendiks selle kohta, et pagulasseisundi saaja on võtnud uuesti vastu oma päritoluriigi kaitse või on end taas päritoluriigis sisse seadnud või täiendava kaitse seisundi saajale ei ole enam põhjust anda kõnealust seisundit.*
- (54) *Vastavalt määrusele (EL) 2024/...⁺ peaksid liikmesriigid tagama, et taotlejatel on võimalik kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit, et vaidlustada kohtus menetleva ametiasutuse otsus rahvusvahelise kaitse taotlusest põhjendamata keelduda või otsus võtta ära rahvusvaheline kaitse. Sellega seoses peaks pädev kohus kõigi selliste keeldumiste või äravõtmise otsuste vaidlustamise puhul põhjalikult läbi vaatama põhjused, miks menetlev ametiasutus otsustas rahvusvahelise kaitse taotlusest keelduda või kaitse saajalt rahvusvahelise kaitse ära võtta.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- (55) ■ Reisidokumendid, mis antakse rahvusvahelise kaitse saajatele välja esimest korda või mida pikendatakse pärast käesoleva määruse jõustumist, peaksid vastama **nõukogu määrusele (EÜ) nr 2252/2004¹² või võrdväärsetele minimaalsetele turvaelementide ja biomeetria standarditele.**
- (56) **Elamisload, mis antakse rahvusvahelise kaitse saajatele välja esimest korda või mida pikendatakse pärast käesoleva määruse jõustumist, peaksid vastama määrusele (EÜ) nr 1030/2002¹³.**
- (57) **Rahvusvahelise kaitse andmise ja elamisloa väljaandmise vahelisel perioodil peaksid liikmesriigid tagama, et rahvusvahelise kaitse saajatel on tõhus juurdepääs kõigile käesolevas määruses sätestatud õigustele, välja arvatud vaba liikumise õigus liidus ja reisidokumendi väljastamine.**

¹² Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 2252/2004 liikmesriikide poolt väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta (ELT L 385, 29.12.2004, lk 1).

¹³ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1030/2002, millega kehtestatakse ühtne elamisloavorm kolmandate riikide kodanike jaoks (EÜT L 157, 15.6.2002, lk 1).

- (58) Pereliikmete suhtes valitseb üldjuhul neid ja *rahvusvahelise kaitse saajat* ühendavate lähisidemete tõttu selline tagakiusamise *või tõsise kahju* oht, mis võib olla alus rahvusvahelise kaitse andmiseks. *Kui sama liikmesriigi territooriumil viibivad pereliikmed ei vasta rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele, peaks* neil perekonna ühtsuse säilitamiseks *olema* õigus taotleda elamisluba **■**. *Selline elamisluba tuleks anda, välja arvatud juhul, kui pereliikme suhtes on kohaldatavad välistamise alused või kui elamisluba ei saa anda riigi julgeoleku või avaliku korraga seotud põhjustel.* *Pereliikmetel peaksid olema ka õigused, mille rahvusvahelise kaitse saaja saab siis, kui talle antakse rahvusvaheline* kaitse. Piiramata käesolevas määruses perekonna ühtsuse säilitamise kohta sätestatud, tuleks juhul, kui olukord kuulub nõukogu direktiivi 2003/86/EÜ¹⁴ kohaldamisalasse ja selles sätestatud taasühinemise tingimused on täidetud, anda rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele, kes individuaalselt ei kvalifitseeru sellisele kaitsele, kõnealuse direktiivi kohaselt elamisload ja õigused. Käesoleva määruse kohaldamine ei *tohiks piirata* Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/38/EÜ¹⁵ kohaldamist.

¹⁴ Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, 3.10.2003, lk 12).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

(59) *Reisidokumendid tuleks välja anda rahvusvahelise kaitse saajate pereliikmetele kooskõlas riigisiseste menetlustega.*

I

(60) Asjaomases kolmandas riigis valitseva olukorra muutumise hindamisel *peaksid* liikmesriikide pädevad ametiasutused kontrollima *rahvusvahelise kaitse saaja* isiklikku olukorda arvestades, kas nimetatud riigis on kaitse pakkuja või pakkujad astunud mõistlikke samme, et tagakiusamist *või tõsist kahju* ära hoida, rakendades muu hulgas tõhusat õigussüsteemi tagakiusamisena või tõsise kahjuna käsitatavate tegude avastamiseks, nende eest vastutusele võtmiseks ja karistuse määramiseks, ning kas selline kaitse on kõnealusele kodanikule pärast *pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi* kaotamist kättesaadav.

(61) *Kui hinnatakse, kas rahvusvahelise kaitse andmise aluseks olnud põhjuseid enam ei esine, peaks menetlev ametiasutus võtma arvesse kõiki asjakohaseid ja kättesaadavaid riiklikke, liidu ja rahvusvahelisi teabeallikaid ja suuniseid, sealhulgas UNHCRi soovitusi.*

- (62) *Kui taotleja kuulub Genfi konventsiooni artikli 1 punkti D kohaldamisalasse seoses muude ÜRO organite või asutuste kui UNHCRi antava kaitse või abiga, siis peaks menetlev ametiasutus, kui ta otsustab, kas kaitse või abi lõppes põhjustel, mis ei olnud taotleja kontrolli all ega sõltunud tema tahtest, tegema kindlaks, kas taotleja oli sunnitud asjaomase organi või asutuse tegevuspiirkonnast lahkuma, kas taotleja isiklik ohutus oli tõsisel ohul ning kas asjaomane organ või asutus ei suutnud taotlejale vastavalt oma volitustele elamistingimusi tagada.*
- (63) Pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi lõppemise korral *ei takista* liikmesriigi menetleva ametiasutuse *tehtud seisundi ülevõtmise* otsus asjaomast kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut *taotlemast* kooskõlas asjaomase liidu ja riigisisese õigusega ■ elamisluba muudel kui rahvusvahelise kaitse andmise eelduseks olevatel alustel *ega jäämast seaduspäraselt selle liikmesriigi territooriumile muudel alustel, eriti kui tal on kehtiv pikaajaline liidu elamisluba.*

- (64) *Rahvusvahelise kaitse lõpetamise otsusel ei tohiks olla tagasiulatuvat mõju.*
Rahvusvahelise kaitse kehtetuks tunnistamise otsusel peaks olema tagasiulatuv mõju.
Kui otsuse aluseks on põhjuste lakkamine, ei tohiks sellel olla tagasiulatuvat mõju. Kui pagulasseisund või täiendava kaitse seisund tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et seda ei oleks üldse tohtinud anda, võivad omandatud õigused vastavalt riigisisesele õigusele kas säilida või lõppeda.
- (65) Rahvusvahelise kaitse saajad peaksid elama neile kaitse andnud liikmesriigis.
Rahvusvahelise kaitse saajatele, kellel on kehtiv reisidokument ja elamisluba, mille on välja andnud täielikult Schengeni *acquis*'d kohaldav liikmesriik, tuleks lubada siseneda täielikult Schengeni *acquis*'d kohaldavate liikmesriikide territooriumile ja seal **lubatud viibimisaja jooksul** vabalt liikuda kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/399¹⁶ ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni¹⁷ artikliga 21.
Rahvusvahelise kaitse saajad saavad ka taotleda luba elamiseks muus kui neile rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis kooskõlas asjakohaste **liidu** ja liikmesriigi õigusnormidega. Siiski ei tähenda see pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi ja seonduvate õiguste ülekandumist.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1).

¹⁷ Konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19).

- (66) *Tagamaks, et rahvusvahelise kaitse saajad peavad lubatud viibimis- või elamisperioodist vastavalt asjaomasele liikmesriigi, liidu või rahvusvahelisele õigusele kinni, tuleks nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ¹⁸ muuta, et näha ette liidu pikaajalise elaniku staatuse õiguse tekkimise aluseks oleva viieaastase perioodi uuesti alustamine põhimõtteliselt iga kord, kui rahvusvahelise kaitse saaja tabatakse muus kui talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis ja tal ei ole seejuures õigust seal viibida ega elada.*

¹⁸ Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).

- (67) ***Liikmesriikide asutustele jääb teatav kaalutusõigus seoses avaliku korra ja riigi julgeolekuga, mida tuleks tõlgendada kooskõlas riigisisese, liidu ja rahvusvahelise õigusega. Avaliku korra ja riigi julgeoleku kaalutlused võivad hõlmata juhtumeid, kui kolmanda riigi kodanik kuulub rahvusvahelist terrorismi toetavasse ühingusse või toetab sellist ühingut, kuid iga juhtumi asjaolusid hinnatakse eraldi. Kui hinnatakse seda, kas kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ohustab liikmesriigi julgeolekut, on liikmesriigi asutustel õigus võtta muu hulgas arvesse teistelt liikmesriikidelt või kolmandatelt riikidelt saadud teavet.***
- (68) Käesolevas määruses sätestatud hüvede saamise õiguse üle otsustamisel peaks pädev asutus võtma nõuetekohaselt arvesse lapse parimaid huve ja konkreetseid asjaolusid, mis on seotud rahvusvahelise kaitse saaja selliste lähisugulaste ülalpidamisega, kes juba viibivad liikmesriigis ning kes ei ole tema pereliikmed. Erandlikel asjaoludel, kui rahvusvahelise kaitse saaja lähisugulane on abielus alaealine, kes ei ole koos oma abikaasaga, võib alaealise parimad huvid lugeda seotuks tema vanemate perekonnaga.

I

- (69) ***Liikmesriigid*** peaksid saama piirata õigust töötada või iseenda tööandjana tegutseda, kui tegu on ametikohtadega, mis hõlmavad avaliku võimu teostamist ning vastutust riigi või muude avaliku sektori asutuste üldiste huvide kaitsmise eest. Töötajate organisatsiooniga liitumise või teataval tegevusalal tegutsemisel võrdse kohtlemise õiguse kasutamisel peaks olema võimalik välistada rahvusvahelise kaitse saajate osalemise avalik-õiguslike juriidiliste isikute juhtimises ja töötamise avalik-õiguslikul ametikohal.
- (70) ***Eluasemetoetus peaks olema põhitoetus niivõrd, kuivõrd seda saab käsitada sotsiaalabina.***

- (71) Selleks et rahvusvahelise kaitse saajad saaksid tulemuslikumalt kasutada käesolevas määruses sätestatud õigusi ja hüvesid, tuleb arvestada nende erivajaduste ja neile omaste integratsioonivajaduste ja -probleemidega ning lihtsustada nende juurdepääsu integratsiooniga seotud õigustele, eeskätt tööhõivega seotud koolitusvõimalustele ja kutsekoolitusele ning juurdepääsu välisriikide diplomi, tunnistuste või muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamisele eriti olukorras, kui puuduvad dokumentaalsed tõendid või isikutel käib tunnustamisega kaasnevate kulude kandmine üle jõu.
- (72) Rahvusvahelise kaitse saajaid tuleks sotsiaalkindlustuse valdkonnas kohelda neile rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt.

I

- (73) Rahvusvahelise kaitse saajatele tuleks tagada tervishoiu, sealhulgas füüsilise ja vaimse tervise **ning seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu** teenuste kättesaadavus, **kui see on tagatud ka neile rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi kodanikele.**
- (74) Rahvusvahelise kaitse saajate ühiskonda integreerimise hõlbustamiseks **peaks** neil olema **riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil** liikmesriigi määratud **tingimustel** juurdepääs integratsioonimeetmetele. Liikmesriigid **peaksid kaaluma võimalust säilitada rahvusvahelise kaitse saajatele juurdepääs** keelekursustele, **kui neil oli taotlejatena selline võimalus.**
- (75) Et järelvalve käesoleva määruse kohaldamise üle oleks mõjus, tuleks seda hinnata korrapäraste ajavahemike tagant.

I

- (76) Kuna käesoleva määruse eesmärged, nimelt kehtestada liikmesriikide poolt kolmanda riigi kodanikele ja kodakondsuseta isikutele rahvusvahelise kaitse andmise nõuded ning nõuded pagulaste ja täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ning nõuded antava kaitse sisule, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid käesoleva määruse ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (77) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. ■
- (78) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK
ÜLDSÄTTED

Artikkel 1
Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse nõuded, mis käsitlevad järgmist:

- a) kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse saajana kvalifitseerimine;
- b) pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaoline seisund;
- c) antava rahvusvahelise kaitse sisu.

Artikkel 2
Sisuline kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse saajaks kvalifitseerimise ja antava rahvusvahelise kaitse sisu suhtes.
2. Käesolevat määrust ei kohaldata ■ riiklike humanitaarkaitse seisundite suhtes, mis liikmesriigid on ***andnud kolmanda riigi kodanikele või kodakondsuseta isikutele, kes ei kuulu käesoleva määruse kohaldamisalasse.*** Kui liikmesriik annab humanitaarsetel põhjustel kaitset, siis ei tohi tekkida rahvusvahelise kaitsega segiajamise ohtu.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „pagulasseisund“ – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku pagulasena tunnustamine liikmesriigi poolt;
- 2) „täiendava kaitse seisund“ – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku tunnustamine liikmesriigi poolt täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastava isikuna;
- 3) „rahvusvaheline kaitse“ – pagulasseisund või täiendava kaitse seisund;
- 4) „rahvusvahelise kaitse saaja“ – isik, kellele on antud pagulasseisund või täiendava kaitse seisund;
- 5) „pagulane“ – kolmanda riigi kodanik, kellel on põhjendatud tagakiusamishirm rassi, usu, rahvuse, poliitiliste vaadete või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise tõttu ja kes viibib sel põhjusel väljaspool kodakondsusjärgset riiki ja ei saa või kõnealuse hirmu tõttu ei taha saada nimetatud riigilt kaitset, või kodakondsuseta isik, kes viibib eespool nimetatud põhjustel väljaspool varasemat alalist elukohariiki, ei saa või kõnealuse hirmu tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda, ja kelle suhtes ei kohaldata artiklit 12;

- 6) „täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastav isik” – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kellega seoses on ilmnunud mõjuv põhjus arvata, et asjaomast isikut ähvardaks päritoluriiki või kodakondsuseta isiku puhul varasemasse alalist elukohariiki tagasipöördumisel reaalne oht kannatada artiklis 15 määratletud tõsist kahju, ja kelle suhtes ei kohaldata artikli 17 lõikeid 1 ja 2 ning kes ei saa või kõnealuse ohu tõttu ei taha anda ennast nimetatud riigi kaitse alla;

- 7) „rahvusvahelise kaitse taotlus“ – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku sooviavaldus liikmesriigilt kaitse saamiseks, mida võib käsitada pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi taotlemisena;
- 8) „taotleja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud;]
- 9) „pereliikmed“ – järgmised rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmed, kes viibivad rahvusvahelise kaitse taotlemisel *sama liikmesriigi territooriumil*, eeldusel et perekond oli juba olemas enne liikmesriigi territooriumile saabumist:
- a) rahvusvahelise kaitse saaja abikaasa või temaga püsisuhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare abielupaaridega *samaväärselt*;

- b) punktis a osutatud paari või rahvusvahelise kaitse saaja alaealised ***või täisealised ülalpeetavad*** lapsed, tingimusel et nad ei ole abielus ja sõltumata sellest, kas nad on riigisisese õiguse ***kohaselt*** sündinud abielust või väljaspool abielu või lapsendatud; ***alaealist käsitatakse individuaalse hinnangu alusel mitte abielus olevana, kui tema abielu ei oleks kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega, juhul kui see oleks sõlmitud kõnealuses liikmesriigis, võttes eelkõige arvesse seaduslikku abiellumisiga;***
- c) ***kui rahvusvahelise kaitse saaja on mitte abielus olev alaealine, siis*** asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt ***tema*** eest vastutav isa, ema või mõni muu täisealine isik, ***sealhulgas täisealine õde või vend;*** ***alaealist käsitatakse individuaalse hinnangu alusel mitte abielus olevana, kui tema abielu ei oleks kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega, juhul kui see oleks sõlmitud kõnealuses liikmesriigis, võttes eelkõige arvesse seaduslikku abiellumisiga;***

10) „alaealine“ – alla 18-aastane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik;

- 11) „saatjata alaealine“ – alaealine, kes saabub liikmesriigi territooriumile ilma asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt tema eest vastutava **täisealise** isikuta seni, kuni selline täiskasvanu ei ole asjaomast alaealist tegelikult oma hoole alla võtnud; sealhulgas alaealine, kes on jäänud saatjata pärast liikmesriigi territooriumile saabumist;
- 12) „elamisluba“ – liikmesriigi ametiasutuste poolt **määrusega** (EÜ) nr 1030/2002 **kehtestatud ühtses** vormis välja antud luba, millega lubatakse kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul elada **seaduslikult** selle liikmesriigi territooriumil;
- 13) „päritoluriik“ – kodakondsusjärgne riik või kodakondsusjärgsed riigid või kodakondsuseta isikute puhul varasem alaline elukohariik;
- 14) „rahvusvahelise kaitse äravõtmine“ – **menetleva ametiasutuse või** pädeva **kohtu** otsus tunnistada rahvusvaheline kaitse kehtetuks **või see** lõpetada ■ , **sealhulgas keeldudes selle pikendamisest**;

■

- 15) „menetlev ametiasutus“ – liikmesriigi kohtulaadne ametiasutus või haldusorgan, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest ning on pädev tegema ***haldusmenetluse etapis*** otsuseid;
- 16) „sotsiaalkindlustus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004¹⁹ ***artikli 3 lõigetes 1 ja 2*** sätestatud sotsiaalkindlustusliigid ■ ;
- 17) „sotsiaalabi“ – ■ toetused, mille eesmärk on tagada piisavate vahenditeta isikute põhivajaduste katmine;
- 18) „eestkostja” – ***füüsiline isik või organisatsioon, sealhulgas pädeva asutuse poolt määratud avaliku sektori asutus, kes kohaldataval juhul abistab ja esindab saatjata alaealist ja tegutseb tema nimel tagamaks, et saatjata alaealine saaks kasutada käesolevast määrusest tulenevaid õigusi ja täita käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, ning kaitseb samal ajal tema huve ja üldist heaolu.***

■

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, 30.4.2004, lk 1).

II PEATÜKK

RAHVUSVAHELISE KAITSE TAOTLUSTE HINDAMINE

Artikkel 4

Teabe esitamine ning faktide ja asjaolude hindamine

1. Rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks esitab taotleja kõik talle kättesaadavad andmed. ***Selleks teeb taotleja igakülgset koostööd menetleva ametiasutuse ja teiste pädevate asutustega ning jääb kogu menetluse ajaks selle liikmesriigi territooriumile, kes vastutab tema taotluse läbivaatamise eest, ja on seal kättesaadav, sealhulgas taotluses esitatud asjakohaste andmete hindamise ajal.***
2. Lõikes 1 osutatud andmed hõlmavad vähemalt järgmist:
 - a) taotleja väited ning
 - b) kõik taotleja käsutuses olevad dokumendid seoses järgmisega:
 - i) **■ taotleja rahvusvahelise kaitse taotlemise põhjused;**
 - ii) taotleja vanus;
 - iii) taotleja taust, sealhulgas asjaomaste ***pereliikmete ja muude*** sugulaste taust;
 - iv) taotleja identiteet;
 - v) taotleja kodakondsus(ed);
 - vi) taotleja riik või riigid ja varasem(ad) elukoht või -kohad;
 - vii) taotleja varasemad **■** rahvusvahelise kaitse taotlused;

- viii) taotlejaga seotud ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise
menetluse tulemused, nagu on määratletud määruses (EL) 2024/...⁺;
- ix) taotleja reisieeskond **ja**
- x) taotleja reisidokumendid .

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 18/24 (2016/0225(COD)) sisalduva määruse number.

3. Menetlev ametiasutus hindab **rahvusvahelise kaitse** taotluse asjakohaseid andmeid kooskõlas määruse (EL) 2024/...⁺ artikliga 34.
4. Asjaolu, et taotlejat on juba taga kiusatud või talle on tekitatud tõsist kahju või teda on ähvardatud taga kiusata või talle tõsist kahju tekitada, käsitatakse olulise määrgina, et taotlejal on põhjendatud tagakiusamishirm või tõsise kahju kannatamise reaalne oht, välja arvatud juhul, kui on mõjuv põhjus arvata, et kõnealune tagakiusamine või tõsine kahju ei kordu.
5. Kui taotleja väidete **ühe või mitme teatava** asjaolu toetuseks ei ole esitatud dokumentaalseid ega muid tõendeid, siis ei nõuta nende konkreetsete asjaolude kohta täiendavaid tõendeid, juhul kui
- a) taotleja on teinud märkimisväärsed pingutusi oma **rahvusvahelise kaitse** taotluse põhjendamiseks;

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- b) kõik taotleja käsutuses olevad asjakohased andmed on esitatud ja muude asjakohaste andmete võimaliku puudumise kohta on antud rahuldav selgitus;
- c) taotleja väited leitakse olevat loogilised ja usutavad ning need ei ole vastuolus taotleja juhtumiga seotud olemasoleva eri- ja üldise teabega;

■

- d) taotleja üldine usaldusväärsus on kindlaks tehtud, ***võttes muu hulgas arvesse aega, mil taotleja rahvusvahelist kaitset taotles.***

Artikkel 5

Kohapeal (sur place) ilmnev rahvusvahelise kaitse vajadus

1. Põhjendatud tagakiusamishirm või reaalne oht kannatada tõsist kahju võib põhineda järgmisel:
 - a) sündmused, mis on aset leidnud pärast seda, kui taotleja lahkus päritoluriigist, või
 - b) taotleja tegevus pärast päritoluriigist lahkumist, eelkõige kui on kindlaks tehtud, et kõnealune tegevus kujutab endast taotlejale päritoluriigis omaste veendumuste, ***uskumuste*** või sättumuste väljendust ja edasikestmist.

2. Kui tagakiusamise või tõsise kahju oht põhineb asjaoludel, mille taotleja on tekitanud
■ pärast päritoluriigist lahkumist *üksnes või peamiselt selleks, et luua vajalikud tingimused rahvusvahelise kaitse taotlemiseks, võib menetlev ametiasutus keelduda rahvusvahelise kaitse andmisest, tingimusel et rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsus on kooskõlas* 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooniga, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga (edaspidi „*Genfi konventsioon*“), *Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni* (edaspidi „*Euroopa inimõiguste konventsioon*“) ja *Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga* (edaspidi „*põhiõiguste harta*“).

■

Artikkel 6

Tagakiusajad või tõsise kahju põhjustajad

Tagakiusajad või tõsise kahju põhjustajad võivad olla:

- a) riik;

- b) riiki või olulist osa riigi territooriumist kontrollivad parteid või organisatsioonid;
- c) valitsusvälised osalejad, kui on võimalik tõestada, et **artikli 7 lõikes 1** osutatud osalised ei saa või ei taha tagakiusamise või tõsise kahju tekitamise eest kaitset pakkuda ■ .

Artikkel 7

Kaitse pakkujad

1. Tingimusel et nad **saavad ja** soovivad **tagada tegelikku ja püsivat kaitset** kooskõlas lõikega 2, võivad tagakiusamise või tõsise kahju eest kaitset pakkuda ainult järgmised osalised:
 - a) riik;
 - b) **stabiilne ja registreeritud valitsusväline organisatsioon**, sealhulgas rahvusvahelised organisatsioonid, kes kontrollivad riiki või olulist osa riigi territooriumist.

2. Kaitse tagakiusamise või tõsise kahju tekitamise eest peab olema mõjus ja püsiva iseloomuga. Kaitse loetakse tagatuks kui lõikes 1 osutatud osalised astuvad mõistlikke samme tagakiusamise või tõsise kahju ärahoidmiseks, kasutades sealhulgas tõhusat õigussüsteemi, et avastada tagakiusamise või tõsise kahju tekitamisena käsitatavaid tegusid, võtta nende eest vastutusele ja määrata nende eest karistusi, ning kui kõnealune kaitse on taotlejale kättesaadav.
3. Hinnates, kas ***stabiilne ja registreeritud valitsusväline organisatsioon, sealhulgas*** rahvusvahelised organisatsioonid, kontrollivad riiki või olulist osa riigi territooriumist ja tagavad kaitse lõike 2 tähenduses, võtab menetlev ametiasutus arvesse ***asjaomastest ja olemasolevatest riiklikest, liidu ja rahvusvahelistest allikatest päritoluriigi kohta saadud täpset ja ajakohast teavet***, ning kui see on kättesaadav, konkreetsete päritoluriikide olukorra ühist analüüsi ning määruse (EL) ***2021/2303 artiklis 11 osutatud juhiseid***.

Artikkel 8

Riigisisese kaitse *alternatiiv*

1. ***Kui riik või riigi esindaja ei ole tagakiusaja või tõsise kahju põhjustaja, kontrollib menetlev ametiasutus*** rahvusvahelise kaitse taotluse hindamise raames seda, ***kas*** taotlejal puudub rahvusvahelise kaitse vajadus, kuna ta võib päritoluriigi mingisse ossa turvaliselt ja seaduslikult reisida, tal on sinna juurdepääs ja talt võib mõistlikult eeldada sinna elama asumist ning eeldusel, et riigi selles osas taotlejal
 - a) puudub põhjendatud tagakiusamishirm või tõsise kahju kannatamise reaalne oht või
 - b) talle on kättesaadav ***mõjus ja püsiv kaitse*** tagakiusamise või tõsise kahju tekitamise eest.

2. *Kui tagakiusaja või tõsise kahju põhjustaja on riik või riigi esindaja, eeldab menetlev ametiasutus, et taotlejal ei ole võimalik saada tegelikku kaitset, lõikes 1 osutatud kontrolli ei tehta.*

Menetlev ametiasutus võib teha lõikes 1 osutatud kontrolli üksnes juhul, kui on selgelt kindlaks tehtud, et tagakiusamise või tõsise kahju oht tuleneb tagakiusajalt või tõsise kahju põhjustajalt, kelle võim piirdub selgelt spetsiifilise geograafilise piirkonnaga, või kui riigil endal on kontroll ainult riigi teatavate osade üle.

3. Menetlev ametiasutus teeb lõikes 1 osutatud kontrolli pärast seda, kui ta on kindlaks teinud, et taotleja suhtes kohaldatakse sellisel juhul käesolevas määruses sätestatud kvalifitseerumiskriteeriume. *Menetleva ametiasutuse ülesanne on tõendada, et riigisisese kaitse alternatiiv on taotlejale kättesaadav. Taotlejal on õigus esitada tõendeid ja andmeid, mis näitavad, et selline alternatiiv ei ole talle kättesaadav. Menetlev ametiasutus võtab taotleja esitatud tõendeid ja andmeid arvesse.*

4. Kontrollides, kas taotlejal on kooskõlas lõikega 1 põhjendatud tagakiusamishirm või tõsise kahju kannatamise reaalne oht või kas taotlejale on kättesaadav kaitse tagakiusamise või tõsise kahju tekitamise eest päritoluriigi mõnes osas, ***võtab menetlev ametiasutus*** rahvusvahelise kaitse taotluse kohta otsuse tegemise ajal arvesse riigi selles osas valitsevat üldist olukorda ja taotleja isiklikku olukorda, nagu see on sätestatud artiklis 4. Selleks ***võtab menetlev ametiasutus arvesse asjaomastest ja olemasolevatest riiklikest, liidu ja rahvusvahelistest allikatest saadud täpset ja ajakohast teavet, ning kui see on kättesaadav, konkreetsete päritoluriikide olukorra ühist analüüsi ning määruse (EL) 2021/2303 artiklis 11 osutatud juhiseid.***
5. ***Lõike 1 kohaldamisel võtab menetlev ametiasutus arvesse järgmist:***
- a)*** päritoluriigi asjaomases osas valitsevat üldist olukorda, ***sealhulgas artiklis 7 osutatud*** kaitse kättesaadavust, mõjusust ja püsivust;

- b) taotleja isiklikku olukorda seoses selliste teguritega nagu tervis, vanus, sugu, sealhulgas sooline identiteet, seksuaalne sättumus, rahvuslik päritolu ja rahvusvähemusse kuulumine, ning*
- c) asjaolu, kas taotleja on võimeline katma oma põhivajadusi.*
- 6. Kui taotleja on saatjata alaealine, võtab menetlev ametiasutus arvesse alaealise parimaid huve ning eelkõige jätkusuutliku ja asjakohase hooldamise kättesaadavust ning hoolduskorda.*

III PEATÜKK
KVALIFITSEERUMINE PAGULASEKS

Artikkel 9
Tagakiusamine

1. Tegu käsitatakse tagakiusamisena **Genfi** konventsiooni I artikli 1 punkti A tähenduses, kui see on
 - a) oma olemuse või kordumise tõttu piisavalt tõsine ning kujutab endast põhiliste inimõiguste rasket rikkumist, eelkõige nende õiguste rikkumist, mille suhtes ei või teha Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 15 lõike 2 alusel erandit, või
 - b) mitmesuguste meetmete kogum, sealhulgas inimõiguste rikkumised, mis on piisavalt tõsised, et mõjutada isikut samal viisil nagu punktis a osutatud tegu.

2. Tagakiusamine võib vastavalt lõike 1 määratlusele muu hulgas esineda järgmisel kujul:
- a) füüsiline või vaimne vägivald, sealhulgas seksuaalne vägivald;
 - b) õigus-, haldus-, politsei- või kohtumeetmed, mis on olemuselt diskrimineerivad või mida rakendatakse diskrimineerival viisil;
 - c) ebaproportsionaalne või diskrimineeriv süüdistuse esitamine või karistamine;
 - d) õiguskaitse võimaldamisest keeldumine, mille tagajärjeks on ebaproportsionaalne või diskrimineeriv karistus;

- e) süüdistuse esitamine või karistamine sõjaväeteenistusest keeldumise korral konfliktis, mille puhul hõlmaks sõjaväeteenistus kuritegusid või tegusid, mis kuuluvad artikli 12 lõikes 2 sätestatud välistamise aluste hulka;
 - f) soost lähtuvad või laste vastu suunatud teod.
3. Selleks et taotleja vastaks artikli 3 lõike 1 punktis 5 sätestatud pagulase määratlusele, peab olema seos artiklis 10 osutatud tagakiusamise põhjuste ja käesoleva artikli lõike 1 kohase tagakiusamise või selliste tegude vastu puuduva kaitse vahel.

Artikkel 10

Tagakiusamise põhjused

1. Tagakiusamise põhjuste hindamisel võetakse arvesse järgmisi asjaolusid:
- a) rassi mõiste hõlmab eelkõige nahavärvi, päritolu või teatavasse rahvusrühma kuulumist;

- b) usu mõiste hõlmab eelkõige teistlikke, mitteteistlikke ja ateistlikke veendumusi, osalemist üksinda või koos teistega eraviisilistel või avalikel formaalsetel usutalitustel, muudes religioossetes tegevustes või seisukohtade väljendustes või isikliku või ühiskondliku käitumise vormides, mis põhinevad mõnel usulisel tõekspidamisel või nendest hoidumisel või tulenevad neist;
- c) rahvuse mõiste ei piirdu ainult kodakondsuse või selle puudumisega, vaid hõlmab eelkõige kuuluvust teatava kultuurilise, rahvusliku või keelelise identiteediga, ühise geograafilise või poliitilise päritoluga rühma või suhet teise riigi elanikkonnaga;

- d) teatavasse sotsiaalsesse rühma **kuulumise** mõiste hõlmab eelkõige kuulumist rühma, **■**
- i) **mille** liikmetel on **või arvatakse olevat** ühine sünnipärane tunnus või ühine taust, mida ei saa muuta, või **■** tunnus või uskumus, mis on nende identiteedis või teadvuses nii fundamentaalne, et inimest ei tohiks sundida sellest lahti ütlema, ning
- ii) **millel** on asjaomases riigis selgesti eristuv identiteet, kuna ümbritsev ühiskond tajub seda erinevana;

- e) poliitiliste vaadete mõiste hõlmab eelkõige vaadet, ideed või uskumust artiklis 6 nimetatud potentsiaalsete tagakiusajatega ja nende poliitika või meetoditega seotud küsimuses olenemata sellest, kas taotleja on tegutsenud sellest vaatest, ideest või veendumusest lähtudes või mitte.

Olenevalt olukorrast päritoluriigis **hõlmab** esimese lõigu punktis d osutatud teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise määratlus ka **kuuluvust** seksuaalse sättumuse ühisel tunnusel põhinevasse rühma. Soolisi aspekte, sealhulgas soolist identiteeti **ja sooväljendust**, tuleb võtta igakülgsest arvesse teatavasse sotsiaalsesse rühma kuuluvuse või asjaomase rühma tunnuste määramisel.

2. Hinnates, kas taotlejal on põhjendatud tagakiusamishirm, **on tähtsusetu**, kas taotlejal on tegelikult olemas tagakiusamist ajendav rassiline, usuline, rahvuslik, sotsiaalne või poliitiline omadus, tingimusel et sellise omaduse omistab taotlejale tagakiusaja.
3. Hinnates, kas taotlejal on põhjendatud tagakiusamishirm, ei või menetlev ametiasutus mõistlikult eeldada, **et taotleja kohandaks või muudaks oma käitumist, veendumusi või identiteeti või hoiduks teatud tegevusest päritoluriigis tagakiusamise ohu ärahoidmiseks, kui selline käitumine, veendumused või tegevused on vastuolus tema identiteediga.**

Artikkel 11

Lõppemine

1. Kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei ole enam pagulane, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:
 - a) kolmanda riigi kodanik on vabatahtlikult võtnud uuesti vastu oma kodakondsusjärgse riigi kaitse;
 - b) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on pärast kodakondsusest ilmajäämist selle vabatahtlikult uuesti omandanud;
 - c) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on omandanud uue kodakondsuse ning saab uue kodakondsuse andnud riigilt kaitse;
 - d) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on end vabatahtlikult uuesti sisse seadnud riigis, millest ta lahkus või väljaspool mida ta põhjendatud tagakiusamishirmu tõttu viibis;

- e) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei saa enam keelduda võtmast vastu oma kodakondsusjärgse riigi kaitset, kuna pagulasena tunnustamise asjaolusid enam ei esine;
- f) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik saab pöörduda tagasi varasemasse alalisse elukohariiki, kuna pagulasena tunnustamise asjaolusid enam ei esine.

Esimese lõigu punkte e ja f ei kohaldata pagulase suhtes, kes suudab esitada kaalukad põhjused, mis tulenevad varasemast tagakiusamisest, kui ta keeldus andmast end kodakondsusjärgse riigi kaitse alla, või kui tegemist on kodakondsuseta isikuga, siis oma varasema alalise elukohariigi kaitse alla.

2. **Hindamaks, kas** lõike 1 esimese lõigu punktid e ja f kohalduvad, **■** tuleb menetleval ametiasutusel **teha järgmist**:

- a) **võtta arvesse asjaomastest ja olemasolevatest riiklikest, liidu ja rahvusvahelistest allikatest saadud täpset ja ajakohast teavet, ning kui see on kättesaadav, konkreetsete päritoluriikide olukorra ühist analüüsi ning määruse (EL) 2021/2303 artiklis 11 osutatud juhiseid;**
- b) võtta arvesse seda, kas asjaolude muutumine on nii olulise ja püsiva laadiga, et pagulase tagakiusamishirmu ei saa enam lugeda põhjendatuks.

Artikkel 12
Välistavad asjaolud

1. Kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnustata pagulasena, kui see kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik
 - a) kuulub Genfi konventsiooni artikli 1 punkti D kohaldamisalasse, mis on seotud muude ÜRO organite või ametite kui ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti kaitse või abiga; kui kõnealune kaitse või abi on mingil põhjusel lakanud, ilma et kõnealuse kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku seisund oleks kooskõlas ÜRO Peaassamblee asjaomaste resolutsioonidega lõplikult kindlaks määratud, on sel kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul *ipso facto* õigus käesolevast määrusest tulenevatele hüvedele;
 - b) omab kõnealuse riigi kodanikega samu õigusi ja kohustusi või nendega samaväärseid õigusi ja kohustusi ning kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku elukohariigi pädevad asutused on seda tunnustanud;

2. Kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnustata pagulasena, kui on mõjuv põhjus arvata, et kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on
- a) pannud toime rahuvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusvastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelistes õigusaktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätted;
 - b) väljaspool varjupaigariiki pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist, see tähendab enne kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule pagulasseisundi andmist **■**; rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib liigitada eriti julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil;
 - c) on süüdi tegudes, mis on vastuolus ÜRO põhikirja preambulis ning artiklites 1 ja 2 sätestatud ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega.
3. Lõiget 2 kohaldatakse isikute suhtes, kes kihutavad selles osutatud kuritegusid või tegusid toime panema või muul moel osalevad nende toimepanemises.

■

4. *Kui menetlev ametiasutus on hindamise põhjal kindlaks teinud asjaomase isiku toime pandud kuritegude või tegude raskuse ja tema isikliku vastutuse, võttes arvesse nende kuritegude või tegude kõiki asjaolusid ja isiku olukorda, ning jõudnud järeldusele, et üks või mitu lõigetes 2 ja 3 sätestatud välistamise alust on antud juhul kohaldatavad, jätab menetlev ametiasutus taotleja pagulasseisundist ilma ega tee põhjendatud tagakiusamishirmuga seotud proportsionaalsuse hindamist.*
5. *Lõigetes 2 ja 3 osutatud kontrolli tegemisel alaealise suhtes võtab menetlev ametiasutus lõikes 4 osutatud hindamise raames muu hulgas arvesse seda, kas alaealine oleks kriminaalõiguse alusel süüvõimeline, kui ta oleks kuriteo toime pannud selle liikmesriigi territooriumil, kes rahvusvahelise kaitse taotlust menetleb, kooskõlas kõnealuse liikmesriigi kriminaalvastutusele võtmise vanusepiiri käsitlevate õigusaktidega.*

IV PEATÜKK
PAGULASSEISUND

Artikkel 13
Pagulasseisundi andmine

Menetlev ametiasutus annab pagulasseisundi kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule, kes kvalifitseerub kooskõlas II ja III peatükiga pagulaseks.

Artikkel 14
Pagulasseisundi äravõtmine

1. Menetlev ametiasutus **võtab** kolmanda riigi kodanikult või kodakondsuseta isikult pagulasseisundi **ära**, kui
 - a) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei ole enam kooskõlas artikliga 11 pagulane;
 - b) oleks tulnud välistada või välistatakse kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku tunnustamine pagulasena kooskõlas artikliga 12;

- c) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik lõi ebaõige ettekujutuse pagulasseisundi andmisel määrava tähtsusega asjaoludest, sealhulgas kasutas võltsitud dokumente, või jättis asjaolud esitamata;
- d) on mõistlik põhjus käsitada kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ohuna asjaomase kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku asukohaliikmesriigi julgeolekule;
- e) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on eriti raskes kuriteos lõpliku otsusega süüdi mõistetud ning kujutab endast ohtu asjaomase kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku asukohaliikmesriigi ühiskonnale;

■

2. **Lõike 1** punktides d ja e kirjeldatud olukordades võib menetlev ametiasutus otsustada jätta pagulasseisundi andmata, kui ■ otsust **rahvusvahelise kaitse** taotluse kohta ei ole veel tehtud.

3. Kui isikud, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva artikli lõike 1 *punkte d ja e* või lõiget 2, viibivad liikmesriigis, on neil Genfi konventsiooni artiklites 3, 4, 16, 22, 31, 32 ja 33 sätestatud või nendega samalaadsed õigused.
4. **■** Pagulasseisundi andnud menetlev ametiasutus *tõendab igal üksikul juhul eraldi, et pagulasseisundi saaja ei ole käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud põhjustel enam pagulane, ta ei oleks tohtinudki pagulasseisundit saada või ei tohiks enam pagulasseisundit omada. Pagulasseisundi äravõtmise menetluses kohaldatakse määruse (EL) 2024/... artiklit 66⁺.*

■

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

V PEATÜKK
KVALIFITSEERUMINE TÄIENDAVALLE KAITSELE

Artikkel 15

Tõsine kahju

Artikli 3 punktis 6 osutatud tõsine kahju seisneb järgmises:

- a) surmanuhtlus või hukkamine,
- b) taotleja piinamine või ebainimlik või väärikust alandav kohtlemine või karistamine päritoluriigis või
- c) tõsine ja individuaalne oht tsiviilisiku elule või isikupuutumatusale juhusliku vägivalla tõttu rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konflikti puhul.

Artikkel 16

Lõppemine

1. **Täiendava kaitse seisundi saaja** ei vasta enam täiendava kaitse saamise kriteeriumidele, kui **selle** seisundi andmiseni viinud asjaolusid enam ei esine või need on muutunud sel määral, et kaitse ei ole enam vajalik.
2. **Et hinnata, kas täiendava kaitse andmiseni viinud asjaolusid enam ei esine või need on muutunud sel määral, et kaitse ei ole enam vajalik, teeb menetlev ametiasutus järgmist:**
 - a) võtab arvesse asjaomastest ja olemasolevatest riiklikest, liidu ja rahvusvahelistest allikatest saadud täpset ja ajakohast teavet, ning kui see on kättesaadav, konkreetsete päritoluriikide olukorra ühist analüüsi ning määruse (EL) 2021/2303 artiklis 11 osutatud juhiseid;
 - b) võtab arvesse seda, kas asjaolude muutumine on nii olulise ja püsiva laadiga, et täiendava kaitse **seisundi saajat** ei ohusta enam reaalselt tõsine kahju.

3. Lõiget 1 ei kohaldata täiendava kaitse seisundi saaja suhtes, kes suudab esitada kaalukad põhjused, mis tulenevad varem tekitatud tõsisest kahjust, kui ta keeldus end andmast kodakondsusjärgse riigi kaitse alla, või kui tegemist on kodakondsuseta isikuga, siis oma varasema alalise elukohariigi kaitse alla.

Artikkel 17

Välistavad asjaolud

1. Kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik vastavus täiendava kaitse saamise kriteeriumidele välistatakse, kui on mõjuv põhjus arvata, et asjaomane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on
- a) pannud toime rahuvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusvastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelistes õigusaktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätted;
 - b) ***enne liikmesriigi territooriumile saabumist pannud toime raske kuriteo või on pärast saabumist süüdi mõistetud raske kuriteo toimepanemise eest;***

- c) on olnud süüdi tegudes, mis on vastuolus ÜRO põhikirja preambulis ning artiklites 1 ja 2 sätestatud ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega;
- d) ohustab ■ ühiskonda või *riiklikku* julgeolekut.

■

- 2. ***Lõiget 1*** kohaldatakse isikute suhtes, kes kihutavad selles nimetatud kuritegusid või tegusid toime panema või muul moel osalevad nende toimepanemises.
- 3. ***Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku vastavus täiendava kaitse saamise kriteeriumidele võidakse välistada,*** kui asjaomane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on enne asjaomasesse liikmesriiki vastuvõtmist pannud toime ühe või mitu ***lõike 1 punktidega a, b ja c*** hõlmamata kuritegu, mille eest ***oleks*** asjaomases liikmesriigis karistatuseks vabadusekaotus, ja kui asjaomane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik lahkus päritoluriigist üksnes selleks, et vältida karistusi nende kuritegude eest.

4. *Kui menetlev ametiasutus on hindamise põhjal kindlaks teinud asjaomase isiku toime pandud kuritegude või tegude raskuse ja tema isikliku vastutuse, võttes arvesse nende kuritegude või tegude kõiki asjaolusid ja isiku olukorda, ning jõudnud järeldusele, et üks või mitu lõigetes 1 või 2 sätestatud välistamise alust on antud juhul kohaldatavad, jätab menetlev ametiasutus taotleja täiendava kaitse seisundist ilma ega tee tõsise kahju hirmuga seotud proportsionaalsuse hindamist.*
5. *Lõikes 1 osutatud kontrolli tegemisel alaealise suhtes võtab menetlev ametiasutus lõikes 4 osutatud hindamise raames muu hulgas arvesse, kas alaealine oleks kriminaalõiguse alusel süüvõimeline, kui ta oleks kuriteo toime pannud selle liikmesriigi territooriumil, kes rahvusvahelise kaitse taotlust menetleb, kooskõlas kõnealuse liikmesriigi kriminaalvastutusele võtmise vanusepiiri käsitlevate õigusaktidega, või kui see on kohaldatav, kas alaealine on pärast saabumist raskes kuriteos süüdi mõistetud.*

VI PEATÜKK
TÄIENDAVA KAITSE SEISUND

Artikkel 18

Täiendava kaitse seisundi andmine

Menetlev ametiasutus annab täiendava kaitse seisundi kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule, kes vastab II ja V peatüki kohastele täiendava kaitse saamise kriteeriumidele.

Artikkel 19

Täiendava kaitse seisundi äravõtmine

1. Menetlev ametiasutus **võtab** kolmanda riigi kodanikult või kodakondsuseta isikult täiendava kaitse seisundi **ära**, kui
 - a) asjaomane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei vasta enam artikli 16 kohasele täiendava kaitse kriteeriumidele;

- b) pärast asjaomasele kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule täiendava kaitse seisundi andmist selgub, et artikli 17 kohaselt oleks tulnud välistada või välistatakse tema vastavus täiendava kaitse saamise kriteeriumidele;
- c) asjaomane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik lõi ebaõige ettekujutuse täiendava kaitse seisundi andmisel määrava tähtsusega asjaoludest[■], sealhulgas kasutas võltsitud dokumente, ***või jättis asjaolud esitamata.***

■

2. ■ Täiendava kaitse seisundi andnud ***menetlev ametiasutus tõendab*** igal üksikul juhul eraldi, et käesoleva artikli ***lõikes 1 sätestatud põhjustel*** ei vasta ***täiendava kaitse seisundi saaja*** enam ■ täiendava kaitse saamise kriteeriumidele, ***ta ei oleks tohtinudki täiendava kaitse seisundit saada või ei tohiks enam täiendava kaitse seisundit omada. Täiendava kaitse seisundi äravõtmise menetluses kohaldatakse määruse (EL) 2024/...⁺ artiklit 66.***

■

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

VII PEATÜKK
RAHVUSVAHELISE KAITSE ÕIGUSTE JA RAHVUSVAHELISE KAITSE SAAJA
KOHUSTUSTE SISU

I jagu
Ühissätted

Artikkel 20
Üldnormid

1. ***Ilma et see piiraks*** Genfi konventsioonis sätestatud õigusi ja kohustusi, ***on rahvusvahelise kaitse saajal käesolevas peatükis sätestatud õigused ja kohustused.***

I

2. ***Rahvusvahelise kaitse saaja saab kasutada käesoleva peatüki kohaseid õigusi, kui talle on antud rahvusvaheline kaitse, ja seni, kuni tal on pagulasseisund või täiendava kaitse seisund.***

3. *Kui rahvusvahelise kaitse saajale ei ole 15 päeva jooksul pärast rahvusvahelise kaitse andmist välja antud elamisluba, võtab asjaomane liikmesriik ajutisi meetmeid, näiteks registreerimine või dokumendi väljaandmine, et tagada rahvusvahelise kaitse saajale tegelik võimalus kasutada käesolevas peatükis sätestatud õigusi, välja arvatud artiklites 25 ja 27 sätestatud õigusi, kuni kooskõlas artikliga 24 on välja antud elamisluba.*
4. *Kui käesoleva peatüki kohaldamisel tehakse kindlaks, et isikul on erivajadused, kuna ta on näiteks alaealine, saatjata alaealine, puuetega inimene, eakas, rase, alaealise või täisealise ülalpeetava lapsega üksikvanem, inimkaubanduse ohver, raskelt haige isik, vaimse tervise probleemidega isik või isik, keda on piinatud või vägistatud või kelle suhtes on tarvitatud muud jõhkrat psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, võtab pädev asutus neid erivajadusi arvesse.*

5. Käesolevas peatükis alaealisi käsitlevate sätete kohaldamisel seavad **pädevad** asutused esikohale lapse parimad huvid.

Artikkel 21

Kaitse tagasi- ja väljasaatmise eest

Järgitakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet kooskõlas **liidu ja rahvusvahelise õigusega**.

I

Artikkel 22

Teavitamine

Pädevad asutused teavitavad rahvusvahelise kaitse saajaid pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundiga seonduvatest õigustest ja kohustustest võimalikult kiiresti pärast asjakohase **kaitse** andmist. See **I lisas täpsustatud** teave

- a) antakse keeles, millest rahvusvahelise kaitse saaja aru saab või millest arusaamist võib temalt mõistlikult eeldada, ja
- b) osutab selgelt liidus liikumist käsitlevas artiklis 27 sätestatud kohustuste täitmata jätmise tagajärgedele.

I

Artikkel 23

Perekonna ühtsuse säilitamine

1. **Rahvusvahelise kaitse saajale rahvusvahelise kaitse andnud** liikmesriigi pädevad asutused annavad kooskõlas riigisiseste menetlustega välja elamisloa rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele, kes individuaalselt ei kvalifitseeru rahvusvahelisele kaitse saajaks **ja kes taotlevad selles liikmesriigis elamisluba, kui käesoleva artikli lõiget 3, 4 ega 5 ei kohaldata** ja kui see on kooskõlas pereliikme isikliku õigusliku seisundiga.
2. Lõike 1 kohaselt välja antud elamisloa **kehtivuse kuupäev on sama mis** rahvusvahelise kaitse saajale välja antud elamisloal ning elamisluba saab pikendada **seni, kuni pikendatakse rahvusvahelise kaitse saajale antud elamisluba**. Pereliikmele välja antud elamisluba ei kehti **■** kauem kui rahvusvahelise kaitse saaja elamisluba.

3. ***Käesoleva määruse alusel ei anta elamisluba pereliikmele, kelle suhtes on välistatud või välistatakse III ja V peatüki kohane rahvusvaheline kaitse.***
4. ***Käesoleva määruse alusel ei anta elamisluba abikaasale või püsisuhtes olevale vabaabielukaaslasele, kui arvestatavad märgid näitavad, et abielu või vabaabielu sõlmiti üksnes selleks, et võimaldada asjaomasel isikul asjaomasesse liikmesriiki siseneda või seal elada.***
5. Kui ***asjaomase pereliikme puhul*** tekivad riikliku julgeoleku või avaliku korraga seotud põhjused, ei anta ***sellele*** pereliikmele elamisluba ja juba antud elamisload võetakse ära või neid ei pikendata.

6. Pereliikmetel, kellele on käesoleva artikli lõike 1 kohaselt välja antud elamisluba, on artiklites 25–32, 34 ja 35 sätestatud õigused.
7. Liikmesriigid võivad **kohaldada** käesolevat artiklit ■ teiste lähisugulaste, **sealhulgas õdede ja vendade** suhtes, kes elasid ■ enne taotleja liikmesriigi territooriumile saabumist perekonnaga koos ja kes **on** rahvusvahelise kaitse saaja **ülalpeetavad**. **Liikmesriigid võivad kohaldada käesolevat artiklit ka abielus alaealise suhtes, kui see on kõnealuse alaealise parimates huvides.**

II jagu

Elamise ja viibimisega seotud õigused ja kohustused

Artikkel 24

Elamisload

1. ***Rahvusvahelise kaitse saajal on õigus elamisloale seni, kuni tal on pagulasseisund või täiendava kaitse seisund.***
2. ***Elamisluba antakse välja esimesel võimalusel pärast pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi andmist, kuid hiljemalt 90 päeva jooksul alates rahvusvahelise kaitse andmise otsusest teatamisest, kasutades määruses (EÜ) nr 1030/2002 sätestatud ühtset elamisloavormi.***
3. ***Elamisluba antakse välja tasuta või tasu eest, mis ei ole suurem kui asjaomase liikmesriigi kodanikelt isikutunnistuse väljaandmise eest nõutav tasu.***
4. ***Elamisloa esialgne kehtivusaeg on pagulasseisundi saaja puhul vähemalt kolm aastat ja täiendava kaitse seisundi saaja puhul vähemalt üks aasta.***

Elamisloa kehtivuse lõppemisel pikendatakse seda pagulasseisundi saaja puhul vähemalt kolmeks aastaks ja täiendava kaitse seisundi saaja puhul vähemalt kaheks aastaks.

Elamisloa pikendamise korraldamisel tagatakse elamisloaga kaetud ajavahemiku katkematus, et loa kehtivuse lõppemise ja pikendatud loa kehtima hakkamise vahel ei tekiks vahet, kui rahvusvahelise kaitse saaja tegutseb kooskõlas asjakohaste riigisiseste õigusnormidega, millega nähakse ette loa pikendamise haldustoimingud.

5. Pädevad asutused võivad elamisloa kehtetuks tunnistada või selle pikendamisest keelduda üksnes juhul, kui **nad on võtnud ära** pagulasseisundi kooskõlas artikliga 14 **või** täiendava kaitse seisundi kooskõlas artikliga 19.

Artikkel 25
Reisidokument

1. ***Kui pagulasseisundi saaja puhul seda ei välista riikliku julgeoleku või avaliku korraga seotud kaalukad põhjused***, annavad pädevad asutused pagulasseisundi saajatele välja Genfi konventsiooni lisas sätestatud vormis reisidokumendid, mis vastavad määruses (EÜ) nr 2252/2004 kirjeldatud minimaalsetele turvaelementide ja biomeetria standarditele. Nende reisidokumentide kehtivusaeg on ***pikem kui*** üks aasta.
2. ***Kui täiendava kaitse saaja puhul ei teki riikliku julgeoleku või avaliku korraga seotud kaalukaid põhjusi***, annavad pädevad asutused täiendava kaitse seisundi saajatele, kellel ei ole võimalik saada liikmesriigi passi ***või selle kehtivust pikendada***, välja määruses (EÜ) nr 2252/2004 kirjeldatud minimaalsetele turvaelementide ja biomeetria standarditele vastavad reisidokumendid. ***Reisidokumentide*** kehtivusaeg on ***pikem kui*** üks aasta.

3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustuste täitmisel annavad Schengeni *acquis*’ kohaldamises mitteosalevate liikmesriikide pädevad asutused pagulasseisundi saajatele välja Genfi konventsiooni lisas sätestatud vormis reisidokumendid, mis vastavad määruses (EÜ) nr 2252/2004 kirjeldatud minimaalsetele turvaelementide ja biomeetria standarditele, võttes arvesse Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni spetsifikatsioone, eelkõige neid, mis on sätestatud dokumendis nr 9303 masinloetavate reisidokumentide kohta.

*Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustuste täitmisel annavad Schengeni *acquis*’ kohaldamises mitteosalevate liikmesriikide pädevad asutused täiendava kaitse seisundi saajatele, kellel ei ole võimalik saada liikmesriigi passi või selle kehtivust pikendada, välja reisidokumendid, mis vastavad määruses (EÜ) nr 2252/2004 kirjeldatud minimaalsetele turvaelementide ja biomeetria standarditele, võttes arvesse Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni spetsifikatsioone, eelkõige neid, mis on sätestatud dokumendis nr 9303 masinloetavate reisidokumentide kohta.*

Artikkel 26

Liikumisvabadus liikmesriigi piires

Rahvusvahelise kaitse saajal on õigus talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi territooriumil vabalt liikuda, sealhulgas õigus valida selle territooriumil elukoht, samadel tingimustel ja samade piirangutega nagu teistel asjaomase liikmesriigi territooriumil seaduslikult elavatel kolmanda riigi kodanikel, kes on *üldiselt samas olukorras*.

I

Artikkel 27
Liidus liikumine

Rahvusvahelise kaitse saajal ei ole elamise õigust muus kui *talle rahvusvahelise kaitse* andnud liikmesriigis. See ei piira nende õigust

- a)* taotleda elamise õigust *muus liikmesriigis* vastavalt *selle liikmesriigi riigisisesele õigusele* või liidu ■ õigusaktide *või rahvusvaheliste lepingute* asjakohastele sätetele, ja see õigus saada;
- b)* liikuda vabalt Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 21 sätestatud tingimustel.

III jagu
Integratsiooniga seonduvad õigused

Artikkel 28
Juurdepääs tööturule

1. Rahvusvahelise kaitse saajal on kohe pärast kaitse saamist õigus asuda tööle või tegutseda iseenda tööandjana vastavalt asjaomase kutseala või avaliku teenistuse suhtes üldiselt kohaldatavatele normidele.
2. Rahvusvahelise kaitse saajat koheldakse **talle rahvusvahelise kaitse** andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt järgmistes valdkondades:
 - a) **töötamise tingimused, sealhulgas töötamise vanuse alampiir, ja** töötingimused, sealhulgas töötasu ja töösuhte lõpetamine, tööaeg, puhkus ja puhkepäevad ning töötervishoiu ja tööohutuse nõuded;
 - b) ühinemisvabadus ning õigus liituda töötajate või tööandjate organisatsiooniga või muu organisatsiooniga, mis ühendab teataval tegevusalal tegutsevaid isikuid, ning olla nende liige (sh õigus selliste organisatsioonide pakutavatele **õigustele ja** hüvedele);

- c) töötamisega seotud koolitusvõimalused täiskasvanutele ja kutsekoolitus, sealhulgas kursused oskuste täiendamiseks, ning praktilise töökogemuse pakkumine;
 - d) tööhõiveametite pakutav **teave ja nende osutatavad** nõustamisteenused.
3. Pädevad asutused hõlbustavad vajaduse korral täielikku juurdepääsu lõike 2 punktides c ja d osutatud tegevustele.

Artikkel 29

Juurdepääs haridusele

1. Rahvusvahelise kaitse saanud alaealist **koheldakse haridussüsteemile juurdepääsul talle rahvusvahelise kaitse** andnud liikmesriigi kodanikega **võrdselt**.

Rahvusvahelise kaitse saajat koheldakse keskhariduse omandamisel talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt, sõltumata asjaomase isiku täisealiseks saamisest.

2. Rahvusvahelise kaitse saanud täiskasvanut **koheldakse** üldharidussüsteemile ja täiend- või ümberõppele juurdepääsul **talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt**.

Olenemata esimesest lõigust võivad pädevad asutused keelduda andmast rahvusvahelise kaitse saanud täiskasvanutele toetusi ja laene, kui kõnealune võimalus on ette nähtud riigisiseses õiguses.

Artikkel 30

Juurdepääs kvalifikatsioonide tunnustamisele ja oskuste valideerimise korrale

1. Välisriigi diplomite, tunnistuste või muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamise kehtiva korra raames koheldakse rahvusvahelise kaitse saajat **talle rahvusvahelise kaitse** andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt.

2. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ²⁰ artikli 2 lõike 2 ja artikli 3 lõike 3 kohaldamist, hõlbustavad pädevad asutused nende rahvusvahelise kaitse saajate täielikku juurdepääsu käesoleva artikli lõikes 1 osutatud korrale, kellel ei ole võimalik esitada kvalifikatsiooni tõendavaid dokumente.
3. Varasemate *õpitulemuste* ja kogemuste hindamise, valideerimise ja *tunnustamise* asjakohastele süsteemidele juurdepääsemisel koheldakse rahvusvahelise kaitse saajat *talle rahvusvahelise kaitse* andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

Artikkel 31

Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi

1. ***Sotsiaalkindlustuse ja*** sotsiaalabi valdkonnas koheldakse rahvusvahelise kaitse saajat ***talle rahvusvahelise kaitse*** andnud liikmesriigi kodanikega võrdselt.

Juurdepääsu riigisiseses õiguses kindlaks määratud sotsiaalabi teatavatele vormidele võib seada sõltuvusse rahvusvahelise kaitse saaja tulemuslikust integratsioonimeetmetes osalemisest, ***kui meetmetes osalemine on kohustuslik ja eeldusel, et meetmed on kättesaadavad ja tasuta.***

2. *Olenemata lõikest 1 võib täiendava kaitse seisundi saaja võrdse kohtlemise sotsiaallabi valdkonnas piirata põhitoetustega, kui kõnealune võimalus on ette nähtud riigisiseses õiguses.*

Põhitoetus hõlmab vähemalt järgmist:

- a) miinimumsissetuleku toetus;*
- b) abi haiguse või raseduse korral;*
- c) abi vanemalike kohustuste täitmiseks, sealhulgas lastehoid; ja*
- d) eluasemetoetus, kui seda toetust antakse riigisisese õiguse alusel asjaomase liikmesriigi kodanikele.*

Artikkel 32

Tervishoid

1. Rahvusvahelise kaitse saajale võimaldatakse juurdepääs tervishoiuteenustele **talle rahvusvahelise kaitse** andnud liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel.
2. Erivajadustega rahvusvahelise kaitse saajatele, näiteks rasedatele, puuetega inimestele, piinamise, vägistamise või muude psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla raskete vormide ohvritele või mis tahes vormis väärkohtlemise, hooletussejätmise, ärakasutamise, piinamise, julma, ebainimliku ja inimväärikust alandava kohtlemise ohvriks langenud või relvastatud konfliktis kannatada saanud alaealistele osutatakse asjakohaseid tervishoiuteenuseid, sealhulgas vajaduse korral vaimse tervise häirete ravi, samadel tingimustel nagu **neile rahvusvahelise kaitse** andnud liikmesriigi kodanikele.

Artikkel 33
Saatjata alaealised

1. Pädevad asutused võtavad riigisisese õiguse alusel vajalikud meetmed niipea kui võimalik pärast saatjata alaealisele rahvusvahelise kaitse andmist ■ eestkostja määramiseks ■ .

Pädevad asutused võivad jätta sama isiku esindajaks määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 23 lõike 2 punkti b alusel või direktiivi (EL) 2024/...⁺⁺ artikli 27 lõike 1 punkti b alusel määratud eestkostjaks, ilma et oleks vaja teda ametlikult määrata.

Esindaja, nagu on osutatud määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 23 lõike 2 punktis b või direktiivi (EL) 2024/...⁺⁺ artikli 27 lõike 1 punktis b on saatjata alaealise eest vastutav seni, kuni määratakse eestkostja.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

⁺⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 69/23 (2016/0222(COD)) sisalduva direktiivi number.

Organisatsioone või füüsilisi isikuid, kelle huvid on vastuolus või võivad sattuda vastuollu saatjata alaealise huvidega, ei saa määrata kõnealuse alaealise eestkostjaks.

Kui eestkostjaks on määratud organisatsioon, nimetab see võimalikult kiiresti ***füüsilise*** isiku, kes vastutab asjaomase saatjata alaealise suhtes eestkostja ülesannete täitmise eest käesoleva määruse kohaselt.

2. ***Käesoleva määruse kohaldamisel peab eestkostja lapse ja saatjata alaealise parimate huvide ja tema üldise heaolu kaitse eesmärgil***

- a) ***tagama***, et saatjata alaealine saaks kasutada kõiki käesoleva määrusega talle antud õigusi;
- b) ***abistama, ja kui see on kohaldatav, esindama saatjata alaealist tema pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi äravõtmise korral ja***

- c) *kui see on kohaldatav, aitama otsida perekonda, nagu on sätestatud lõikes 7.*

Eestkostjad

- a) *peavad omama vajalikke eriteadmisi ning saama asjakohast alg- ja jätkukoolitust saatjata alaealise õiguste ja vajaduste, sealhulgas kohaldatavate lastekaitse normide valdkonnas;*
- b) *peavad järgima töö käigus saadud teabe puhul riigisiseses õiguses ette nähtud konfidentsiaalsusnorme;*
- c) *ei tohi olla süüdi mõistetud lastega seotud kuritegudes ega väärtegudes, samuti sellistes kuritegudes või väärtegudes, mis tekitavad tõsiseid kahtlusi tema võimes täita laste eest vastutamisega seotud ülesandeid.*

3. *Pädevad asutused määravad iga eestkostja esindama proportsionaalset ja piisavalt väikest arvu saatjata alaealisi, et ta suudaks täita oma ülesandeid tulemuslikult ning et saatjata alaealine saaks tegelikult kasutada oma õigusi ja hüvesid.*

4. *Liikmesriigid tagavad kooskõlas riigisisese õigusega, et on olemas üksused, sealhulgas õigusasutused, või isikud, kes vastutavad eestkostjate pideva järelevalve ja kontrollimise eest, et tagada nende ülesannete rahuldav täitmine.*

Esimeses lõigus osutatud üksused ja isikud kontrollivad eestkostjate tegevust, eelkõige juhul, kui on märke, et eestkostja ei täida oma ülesandeid rahuldavalt. Kõnealused üksused ja isikud vaatavad viivitamata läbi ka kaebusi, mille saatjata alaealine on esitanud oma eestkostja kohta.

Vajaduse korral asendavad pädevad asutused eestkostjana tegutseva isiku, eelkõige juhul, kui nad leiavad, et kõnealune isik ei ole oma ülesandeid nõuetekohaselt täitnud.

Pädevad asutused selgitavad saatjata alaealisele eakohasel viisil ja nii, et alaealine sellest aru saab, kuidas esitada eestkostja kohta kaebus konfidentsiaalselt ja turvaliselt.

5. *Võttes arvesse lapse parimaid huve, paigutavad pädevad asutused saatjata alaealised ühte järgmistest kohtadest:*

- a) täisealise sugulase juurde;
- b) kasuperekonda;
- c) alaealiste majutamisele spetsialiseerunud keskustesse või
- d) muudesse alaealistele sobivatesse majutuskohdadesse.

Saatjata alaealise arvamust võetakse arvesse, lähtuvalt tema vanusest ja küpsusest.

6. Võimaluse korral hoitakse õdesid-vendi koos, võttes arvesse asjaomase saatjata alaealise parimaid huve ning eriti tema vanust ja küpsust. Saatjata alaealise elukohta muudetakse võimalikult harva.
7. **Kui** saatjata alaealise *pereliikmete otsimist alustati enne*, kui saatjata alaealisele rahvusvaheline kaitse, jätkatakse seda pärast rahvusvahelise kaitse andmist. **Kui** *pereliikmete otsimist ei ole veel alustatud, hakatakse seda tegema* võimalikult kiiresti pärast pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi andmist, **kui** see on alaealise parimates huvides.

Kui alaealise või tema lähisugulaste elu või isikupuutumatus võib olla ohus, eriti kui lähisugulased on jäänud oma päritoluriiki, tuleb tagada, et teavet nende isikute kohta kogutakse, töödeldakse ja levitatakse konfidentsiaalselt, **et vältida nende turvalisuse ohtu seadmist.**

I

Artikkel 34

Juurdepääs majutusele

1. Rahvusvahelise kaitse saajale võimaldatakse juurdepääs majutusele ***vähemalt*** samaväärsetel tingimustel nagu teistele ■ kolmanda riigi kodanikele, kes ***elavad seaduslikult talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi territooriumil ning on üldiselt samas olukorras.***
2. Rahvusvahelise kaitse saajate hajutamise riiklike tavadega ***tagatakse, et*** rahvusvahelise kaitse saajaid ***koheldakse võrdselt, kui erinev kohtlemine ei ole objektiivselt põhjendatud.*** ***Riiklike tavadega*** tagatakse võrdsed võimalused majutusele juurdepääsul.

Artikkel 35

Juurdepääs integratsioonimeetmetele

1. Selleks et **soodustada ja** hõlbustada rahvusvahelise kaitse saaja integreerimist **talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi ühiskonda**, võimaldatakse talle juurdepääs liikmesriikide tagatavatele **või soodustatud** integratsioonimeetmetele, **mille puhul võetakse arvesse tema erivajadusi ja mida pädevad asutused peavad asjakohaseks**, eelkõige **■** keelekursustele, kodanikuõppele, integratsiooniprogrammidele ning kutsekoolitusele.
2. **Rahvusvahelise kaitse saaja osaleb integratsioonimeetmetes, kui osalemine on talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis kohustuslik. Integratsioonimeetmed peavad olema kättesaadavad ja tasuta.**

3. *Erandina käesoleva artikli lõikest 2 ja ilma et see piiraks artikli 31 lõike 1 teise lõigu kohaldamist, võivad liikmesriigid kohaldada teatud kohustuslike integratsioonimeetmete korral tasu, kui rahvusvahelise kaitse saajal on piisavalt vahendeid ja tasu ei tekita rahvusvahelise kaitse saajale ebamõistlikku koormust.*
4. *Pädevad asutused ei kohalda rahvusvahelise kaitse saaja suhtes karistusi, kui ta ei saa osaleda integratsioonimeetmetes temast sõltumatute asjaolude tõttu.*

Artikkel 36

Repatrieerumine

■ Rahvusvahelise kaitse saajale, kes soovib kodumaale tagasi pöörduda, ***võib anda abi.***

VIII PEATÜKK HALDUSKOOSTÖÖ

Artikkel 37

Koostöö

Iga liikmesriik määrab käesoleva määruse kohaldamiseks riikliku kontaktpunkti ja teatab selle aadressi komisjonile. Komisjon edastab kõnealuse teabe teistele liikmesriikidele.

Liikmesriigid võtavad komisjoniga kooskõlastatult kõik vajalikud meetmed pädevate asutuste otsese koostöö ning teabevahetuse sisseseadmiseks.

Artikkel 38

Töötajad

Käesolevat määrust kohaldavad asutused ja muud organisatsioonid on juba saanud või saavad edaspidi vajaliku koolituse ning on *oma ülesannete täitmise käigus saanud isikuandmete suhtes* seotud konfidentsiaalsuse põhimõttega, *nagu on sätestatud riigisiseses õiguses*.

IX PEATÜKK
LÖPPSÄTTED

I

Artikkel 39

Järelevalve ja hindamine

Komisjon esitab hiljemalt ... [kaks aastat pärast käesoleva määruse **kohaldamise kuupäeva**] ja seejärel iga viie aasta järel Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta ning esitab asjakohasel juhul selle muutmiseks vajalikud ettepanekud.

Liikmesriigid edastavad komisjonile hiljemalt üheksa kuud enne esimeses lõigus sätestatud asjakohase tähtaja möödumist kogu kõnealuses lõigus osutatud aruande koostamiseks vajaliku teabe.

Direktiivi 2003/109/EÜ muudetakse järgmiselt:

1) Artikli 4 lõike 2 kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Isikute puhul, kellele on antud rahvusvaheline kaitse, võetakse lõikes 1 osutatud perioodi arvutamisel arvesse ajavahemikku, mis jääb rahvusvahelise kaitse taotluse (mille alusel anti rahvusvaheline kaitse) esitamise kuupäeva ja määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 24 osutatud elamisloa andmise kuupäeva vahele.

**** Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2024/..., mis käsitleb nõudeid, millele kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu [] direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L ..., ELI: ...).“;***

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 70/23 (2016/0223(COD)) sisalduva määruse number.

2) Artiklisse 4 lisatakse järgmine lõige:

„3a. Kui rahvusvahelise kaitse saaja tabatakse muus kui talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis ja tal ei ole seejuures asjakohase riigisisese, liidu **või rahvusvahelise** õiguse kohaselt õigust seal viibida ega elada, ei võeta lõikes 1 osutatud perioodi arvutamisel arvesse **talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis** seadusliku viibimise perioodi, mis sellele olukorrale eelnes. ■

Erandina esimesest lõigust, eelkõige juhul, kui rahvusvahelise kaitse saaja tõendab, et ta viibis või elas riigis ebaseaduslikult temast sõltumatutel põhjustel, võivad liikmesriigid kooskõlas riigisisese õigusega ette näha, et lõikes 1 osutatud perioodi arvutamisel ei võeta katkestust arvesse.“;

3) *Artikli 26 esimene lõik asendatakse järgmisega:*

■

„Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi ■ järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 23. jaanuaril 2006. ***Liikmesriigid jõustavad artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu ja lõike 3a järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ... [käesoleva määruse kohaldamise kuupäev].*** Liikmesriigid ***edastavad kõnealuste normide teksti*** viivitamata komisjonile.“

Artikkel 41

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 2011/95/EL tunnistatakse kehtetuks alates ... [käesoleva määruse kohaldamise kuupäev]. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ning neid loetakse vastavalt ***II*** lisas esitatud vastavustabelile.

Niivõrd, kui nõukogu direktiiv 2004/83/EÜ²¹ oli jätkuvalt siduv liikmesriikide jaoks, kelle suhtes direktiiv 2011/95/EL ei ole siduv, tunnistatakse direktiiv 2004/83/EÜ kehtetuks alates kuupäevast, mil käesolev määrus muutub kõnealuste liikmesriikide jaoks siduvaks. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

²¹ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT L 304, 30.9.2004, lk 12).

Artikkel 42

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolevat määrust kohaldatakse alates ... [selle jõustumisele järgneva kahekümne viienda kuu esimene päev].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

...

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja

I LISA

RAHVUSVAHELISE KAITSE SAAJALE ANTAV TEAVE

Niipea kui võimalik pärast rahvusvahelise kaitse andmist esitatakse rahvusvahelise kaitse saajale tema pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundiga seotud õiguste ja kohustuste kohta vähemalt järgmine teave. Vajaduse korral võivad teavet esitada eri ametiasutused, teenuseosutajad või asjaomased kontaktpunktid.

I. Teave elamise ja viibimisega seotud õiguste ja kohustuste kohta:

a) rahvusvahelise kaitse saaja õigus elamisloale (artikkel 24):

- elamisloa taotlemise viis ja koht ning teave pädeva asutuse või asjaomase kontaktpunkti kohta;*

b) rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmete õigus elamisloale (artikkel 23):

- *elamisloa taotlemise viis ja koht ning teave pädeva asutuse või asjaomase kontaktpunkti kohta;*
- *teave elamisloa saanud pereliikmete õiguste kohta;*

c) õigus nõuda reisdokumenti (artikkel 25):

- *reisdokumendi taotlemise viis ja koht ning teave pädeva asutuse või asjaomase kontaktpunkti kohta;*

d) õigus vabalt liikuda liikmesriigi piires ja võimalikud piirangud selle liikumise suhtes (artikkel 26):

- *kui see on kohaldatav, nõue asuda elama või end registreerida konkreetses omavalitsusüksuses ning teave pädeva asutuse või asjaomase kontaktpunkti kohta;*

e) õigus liikumisvabadusele liidu piires (artikkel 27):

- *kohustus elada rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis;*
- *õigus liikuda Schengeni alal ja sellise õiguse kasutamise tingimused, mis on sätestatud Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 21, ning õigus taotleda ja saada luba elada teises liikmesriigis vastavalt selle liikmesriigi riigisisesele õigusele või liidu õigusaktide või rahvusvaheliste lepingute asjakohastele sätetele;*
- *võimalikud karistused seoses aastate arvutamisega vastavalt direktiivile 2003/109/EÜ ja määruse (EL) 2024/...⁺ kohane tagasivõtmismenetlus, kui rahvusvahelise kaitse saaja ei järgi asjakohaseid norme ja viibib riigis lubatust kauem, rikkudes Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni, või viibib või elab teises liikmesriigis ilma loata.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

II. Teave integratsiooniga seonduvate õiguste kohta:

a) õigus saada juurdepääs tööturule (artikkel 28):

- *haldusnõuded seoses tööturule juurdepääsu saamisega või iseenda tööandjana tegutsemisega;*
- *kui see on kohaldatav, avalikus teenistuses töötamisega seotud piirangud;*
- *asjaomane tööhõivetalitus või kontaktpunkt lisateabe saamiseks;*

b) alaealiste õigus saada juurdepääs haridusele (artikli 29 lõige 1):

- *kohustusliku kooliea alampiir;*
- *kui see on kohaldatav, haridussüsteemile juurdepääsu haldusnõuded;*

c) täiskasvanute õigus saada üldharidussüsteemile juurdepääs (artikli 29 lõige 2):

- *üldharidussüsteemile juurdepääsu nõuded, sealhulgas haldusnõuded;*

- d) *õigus saada juurdepääs kvalifikatsioonide tunnustamise ja oskuste valideerimise korrale (artikkel 30):*
- *pädevad asutused või asjaomased kontaktpunktid, kes annavad teavet reguleeritud kutsealade kohta, millel saab töötada üksnes pärast kvalifikatsiooni ametlikku tunnustamist, ja selliseks tunnustamiseks rakendatavate haldusmenetluste kohta;*
- e) *teave varasemate õpitulemuste ja kogemuste hindamise, valideerimise ja tunnustamise asjakohaste süsteemide kohta (artikli 30 lõige 3):*
- *kui see on kohaldatav, teave selliste süsteemide kohta ja lisateabe saamiseks asjaomase kontaktpunkti kohta;*
- f) *õigus kodanikega võrdsele kohtlemisele sotsiaalkindlustuse valdkonnas (artikkel 31);*
- *asjaomane kontaktpunkt lisateabe saamiseks;*

g) õigus sotsiaalabile (artikkel 31):

- *asjakohasel juhul loetelu toetustest, mida ei anta täiendava kaitse saajatele;*
- *asjaomane kontaktpunkt lisateabe saamiseks;*

h) õigus tervishoiuteenustele kodanikega samadel tingimustel (artikkel 32):

- *üldteave tervishoiuteenuste kättesaadavuse tingimuste kohta;*
- *kui see on kohaldatav, kontaktpunkt seoses väärkohtlemise, ärakasutamise, piinamise või julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ohvritele kättesaadavate teenustega;*

i) õigus saada juurdepääs majutusele samaväärsetel tingimustel nagu teistel selles liikmesriigis seaduslikult elavatel kolmanda riigi kodanikel (artikkel 34):

- *kui see on kohaldatav, põhiteave olemasolevate sotsiaaleluruumide süsteemide kohta;*

- *kui see on kohaldatav, hajutamistavade raames kohaldatavad elukohanõuded;*
- *pädev asutus või asjaomane kontaktpunkt lisateabe saamiseks;*

j) õigus saada juurdepääs integratsioonimeetmetele, milles osalemist peetakse asjakohaseks, kohaldataval juhul kohustuslikus korras (artikkel 35):

- *kui see on kohaldatav, teave kohustuslike integratsioonimeetmete kohta;*
- *asjaomane kontaktpunkt lisateabe saamiseks.*

III. Teave saatjata alaealiste eriõiguste kohta (artikkel 33):

- *teave, mis käsitleb õigust eestkostjale ja eestkostja kohustusi;*
- *üksikasjad eestkostja kohta kaebuse esitamiseks.*

II LISA

Vastavustabel

Direktiiv 2011/95/EL	Käesolev määrus
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 2 esimese lõigu punkt a	Artikli 3 esimese lõigu punkt 3
Artikli 2 esimese lõigu punkt b	Artikli 3 esimese lõigu punkt 4
Artikli 2 esimese lõigu punkt c	–
Artikli 2 esimese lõigu punkt d	Artikli 3 esimese lõigu punkt 5
Artikli 2 esimese lõigu punkt e	Artikli 3 esimese lõigu punkt 1
Artikli 2 esimese lõigu punkt f	Artikli 3 esimese lõigu punkt 6

Artikli 2 esimese lõigu punkt g	Artikli 3 esimese lõigu punkt 2
Artikli 2 esimese lõigu punkt h	Artikli 3 esimese lõigu punkt 7
Artikli 2 esimese lõigu punkt i	Artikli 3 esimese lõigu punkt 8
Artikli 2 esimese lõigu punkti j sissejuhatav lause	Artikli 3 esimese lõigu punkti 9 sissejuhatav lause
Artikli 2 esimese lõigu punkti j esimene taane	Artikli 3 esimese lõigu punkti 9 alapunkt a
Artikli 2 esimese lõigu punkti j teine taane	Artikli 3 esimese lõigu punkti 9 alapunkt b
Artikli 2 esimese lõigu punkti j kolmas taane	Artikli 3 esimese lõigu punkti 9 alapunkt c
Artikli 2 esimese lõigu punkt k	Artikli 3 esimese lõigu punkt 10
Artikli 2 esimese lõigu punkt l	Artikli 3 esimese lõigu punkt 11
Artikli 2 esimese lõigu punkt m	Artikli 3 esimese lõigu punkt 12

Artikli 2 esimese lõigu punkt n	Artikli 3 esimese lõigu punkt 13
–	Artikli 3 esimese lõigu punktid 14, 15, 16, 17 ja 18
Artikkel 3	–
Artikli 4 lõiked 1 ja 2	Artikli 4 lõiked 1 ja 2
–	Artikli 4 lõige 3
Artikli 4 lõike 3 punktid a–e	– ¹
Artikli 4 lõiked 4 ja 5	Artikli 4 lõiked 4 ja 5
Artikkel 5	Artikkel 5

¹ Vt määruse (EL) 2024/... artikli 33 lõiget 2 [ELT: palun sisestada dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number].

Artikkel 6	Artikkel 6
Artikkel 7	Artikkel 7
Artikli 8 lõige 1	Artikli 8 lõige 1
–	Artikli 8 lõiked 2 ja 3
Artikli 8 lõige 2	Artikli 8 lõige 4
–	Artikli 8 lõiked 5 ja 6
Artikkel 9	Artikkel 9
Artikli 10 lõiked 1 ja 2	Artikli 10 lõiked 1 ja 2
–	Artikli 10 lõige 3
Artikli 11 lõige 1	Artikli 11 lõike 1 esimene lõik

Artikli 11 lõige 2	Artikli 11 lõike 2 punktid a ja b
Artikli 11 lõige 3	–
Artikli 12 lõige 1	Artikli 12 lõige 1
Artikli 12 lõike 2 punktid a–c	Artikli 12 lõike 2 punktid a–c
Artikli 12 lõige 3	Artikli 12 lõige 3
–	Artikli 12 lõiked 4 ja 5
Artikkel 13	Artikkel 13
Artikli 14 lõige 1	Artikli 14 lõike 1 punkt a

Artikli 14 lõige 2	Artikli 14 lõige 4
Artikli 14 lõike 3 punkt a	Artikli 14 lõike 1 punkt b
Artikli 14 lõike 3 punkt b	Artikli 14 lõike 1 punkt c
Artikli 14 lõike 4 punkt a	Artikli 14 lõike 1 punkt d
Artikli 14 lõike 4 punkt b	Artikli 14 lõike 1 punkt e
Artikli 14 lõige 5	Artikli 14 lõige 2
Artikli 14 lõige 6	Artikli 14 lõige 3
–	Artikli 14 lõige 4

Artikkel 15	Artikkel 15
Artikli 16 lõige 1	Artikli 16 lõige 1
Artikli 16 lõige 2	Artikli 16 lõike 2 punktid a ja b
Artikli 16 lõige 3	Artikli 16 lõige 3
Artikli 17 lõike 1 punktid a, b, c, d	Artikli 17 lõike 1 punktid a, b, c, d
Artikli 17 lõige 2	Artikli 17 lõige 2
Artikli 17 lõige 3	Artikli 17 lõige 3
	Artikli 17 lõiked 4 ja 5
Artikkel 18	Artikkel 18

Artikli 19 lõige 1	Artikli 19 lõike 1 punkt a
Artikli 19 lõige 2	Artikli 19 lõike 1 punkt b
Artikli 19 lõike 3 punkt a	Artikli 19 lõike 1 punkt b
Artikli 19 lõike 3 punkt b	Artikli 19 lõike 1 punkt c
Artikli 19 lõige 4	Artikli 19 lõige 2
Artikkel 21	Artikkel 21
Artikli 20 lõige 1	Artikli 20 lõige 1
Artikkel 22	Artikli 20 lõige 2

Artikli 20 lõige 3	Artikli 20 lõige 4
Artikli 20 lõige 4	Artikli 20 lõige 4
Artikli 20 lõige 5	Artikli 20 lõige 5
Artikli 21 lõige 1	Artikkel 21
Artikli 21 lõige 2	–
Artikli 21 lõige 3	–
Artikkel 22	Artikkel 22
Artikli 23 lõige 1	–

Artikli 23 lõige 2	Artikli 23 lõiked 1 ja 4
–	Artikli 23 lõige 2
Artikli 23 lõige 3	Artikli 23 lõige 3
Artikli 23 lõige 4	Artikli 23 lõige 5
Artikli 23 lõige 5	Artikli 23 lõige 7
Artikli 24 lõike 1 esimene lõik	Artikli 24 lõige 2
Artikli 24 lõige 2	Artikli 26 lõike 4 teine lõik
Artikkel 25	Artikkel 25

Artikli 26 lõige 1	Artikli 28 lõige 1
Artikli 26 lõige 2	Artikli 28 lõike 2 punktid c ja d
Artikli 26 lõige 3	Artikli 28 lõige 3
Artikli 26 lõige 4	Artikkel 31
Artikkel 27	Artikkel 29
Artikli 28 lõiked 1 ja 2	Artikli 30 lõiked 1 ja 2
–	Artikli 30 lõige 3
Artikli 29 lõige 1	Artikli 31 lõike 1 esimene lõik
–	Artikli 31 lõike 1 teine lõik
Artikli 29 lõige 2	Artikli 31 lõige 2

Artikkel 30	Artikkel 32
Artikli 31 lõige 1	Artikli 33 lõike 1 esimene lõik
–	Artikli 33 lõike 1 teine lõik
Artikli 31 lõiked 2, 3, 4, 5 ja 6	Artikli 33 lõiked 2, 3, 4, 5, 6 ja 7
Artikkel 32	Artikkel 34
Artikkel 33	Artikkel 26
Artikkel 34	Artikli 35 lõige 1
–	Artikli 35 lõige 2

Artikkel 35	Artikkel 36
Artikkel 36	Artikkel 37
Artikkel 37	Artikkel 38
Artikkel 38	Artikkel 39
Artikkel 39	–
–	Artikkel 40
Artikkel 40	Artikkel 41
Artikkel 41	Artikkel 42
Artikkel 42	–
